

Atto. 158-106

Vak 15

WA

d

106

WAAR 'T 'EM ZIT.

DOOR

den Schrijver van „GOED GELD”.

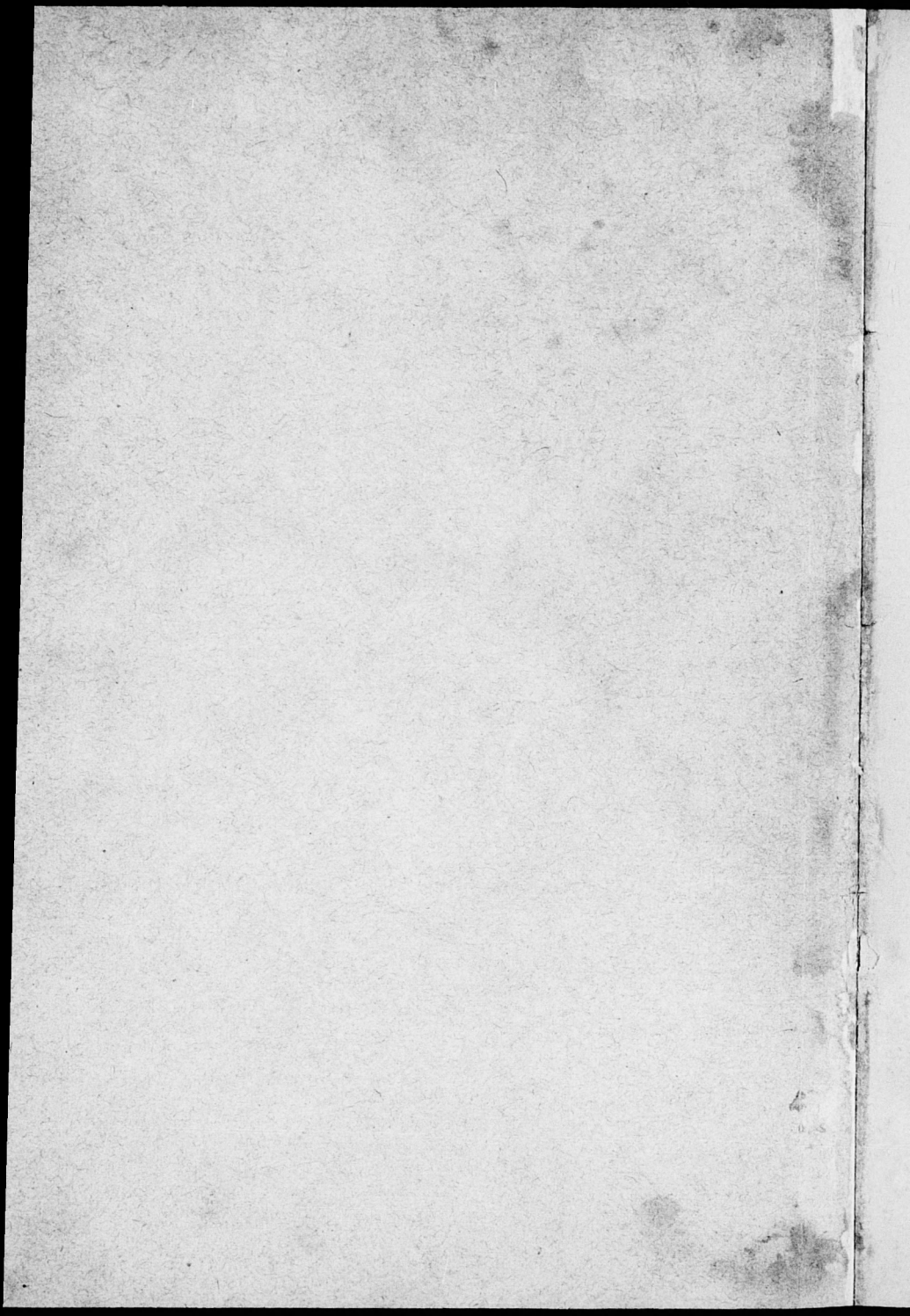

LEIDEN,

J. W. VAN LEEUWEN,

en Antiq. Boekhandel. Hoogewoerd No. 89.

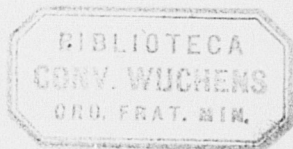
1897.

WAAR 'T 'EM ZIT.

DOOR

den Schrijver van „GOED GELD”.

LEIDEN,
J. W. VAN LEEUWEN,
Uitgever en Antiq. Boekhandel. Hoogewoerd No. 89.
1897.

GEDRUKT BIJ J. J. GROEN EN ZOON TE LEIDEN.

TER INLEIDING.

Had ik verlangd naar een flinken steun in mijn rug, om de verantwoordelijkheid te dragen, die ik met mijne brochure „*goed geld*” op mij nam, de Heer SMID zou met zijn mannelijken, stevigen arbeid „*de landbouwcrisis*” zelfs mijn minst bescheiden begeerten overtroffen hebben.

Een verrassend licht wierp hij over de vraag der verhouding tusschen landbouw- en standaard-questie.

De onderscheiding, waarnaar zijn werk streefde, den gouden eerepenning, heeft het met onmiskkenbaar recht verworven.

Mij bewees hij, — door de uiteenzetting zijner denkbeelden over den nadeeligen invloed der zilverdalingen op den Europeeschen en vaderlandschen landbouw, — dezen allergewichtigsten dienst, dat hij zich ongedwongen ter mijner zijde stelde, waar ik, juist om de blootlegging dezer waarheid, onverhoeds in de flank werd gegrepen.

Wat een commissie van deskundigen, die den Heer SMID het eeregoud toewezen voor zijn arbeid, met hem van oordeel bleek te zijn, het kan in mijn pen zich niet omzetten tot een paskwil of een misverstand.

De Heer SMID heeft mijn lof niet van noode, maar mijn hulde wil ik hem toch brengen.

Van verschillende punten uitgaande, met verschillende

oogmerken voorttredend, ontmoetten wij elkander, — door de noodzakelijkheid van den logischen voortgang der gedachten, — op hetzelfde punt, en kwamen tot hetzelfde besluit: de zilverdaling en de hierdoor veroorzaakte export-premie voor de landen met zilveren standaard, drukt, in alle goudlanden, industrie, handel en landbouw.

Merkwaardig! Hij komt ter plaatse in gezelschap van vijf mannen van onbetwist gezag, — ik had daar reeds post gevat met een veertigtal anderen; en de erkende meerderheid van dezer aanzien behoeft de billijke waardeering van genen niet in den weg te staan.

Ook al had de Heer SMID zijn verdienstelijk geschrift over het verband tusschen standaard en landbouw niet saamgesteld, ik zou het Nederlandsch publiek aandacht hebben verzocht, voor het eenstemmig getuigenis van een veertigtal mijner aanzienlijkste mede- en tegenstanders, de eensluidendheid van wier oordeel het antwoord op de vraag „waar het 'em zit”, open op de hand legt.

Thans wil ik ook den deskundigen, door den Heer SMID aangeduid, het woord niet weigeren.

Ziehier dan, lezer, wat men pleegt te noemen: de „bronnen van dit werkje:”

- 1) *A. J. Balfour*: „The currency question,” London EFFINGHAM WILSON en Co. 11 Royal exchange.

Dit is eene redevoering, door dezen aanvoerder der bim.partij gehouden 3 Aug. 1893 in „Mansion house” te Londen.

- 2) *Dr. Otto Arendt*: „Leitfaden zur Währungsfrage”. HERMANN WALTHER, Berlin 1895.
- 3) *Most Rev. Dr. Walsh* (Archbishop of Dublin): „Bimetallism and Monometallism.” BROWNE and NOLAN, Nassaustreet, Dublin, 1894.
- 4) *A. Chabry*: „Or contre argent”, Rue François I 8, Paris.

5) *A. Chabry*: „L'usure suprême”, „la monnaie”, „la crise monétaire” etc. — dito.

6) *A. Chabry*: Particulier schrijven aan mij (1896). (1897).

7) *Jhr. Rochussen*: „Ons geld”. Erven BOHN, Haarlem. 1894.

8) *Jhr. Rochussen*: „Währung, Banke und Handel”. Berlin, 1896, (HAUDE & SPENCER).

9) *G. M. Boissevain*: „Memorie betreffende het muntvraagstuk,” J. H. DE BUSSY, Amsterdam, 1895.

10) *G. M. Boissevain*: „De munttoestand in 1897”. — dito.

11) *H. Wilmanns*: „Währung, Industrie, Minenbetrieb.” (Vice consul van Mexico). Berlin. WALTHER. 1894.

12) *Otto Wülfigh*: „Währungsfrage und Industrie,” Berlin, 1894. WALTHER.

Deze heer was lid der Deutsche „Silber Kommission” (1894).

13) *Alex von Gülpén*: „Terminhandel und Währung.” CARL HEIJMANNNS, Berlin, 1896.

14) *Alex von Gülpén*: „Terminhandel und Börse.” CARL HEIJMANNNS, Berlin, 1896.

Deze heer werd indertijd ontboden door de Deutsche „Silber-Kommission”, om haar van deskundigen raad te dienen.

15) *Emil Asschendorf*: Geschäftsführer des Deutschen Bimetallisten Bundes, „die Währungsreform”. H. WALTHER, Berlin, 1896.

16) *Dr. G. Ratzinger*: „Die Volkswirtschaft in ihren sittlichen Grundlagen.” HERDER, Freiburg, 1895.

17) „Währungsdebatte im Reichstag” 15, 16 Febr. 1895, redevoering van *H. Leuschner*, lid der Deutsche „Silber-Kommission” (1894).

18) Dito, redevoering van *Dr. Friedberg*, eveneens lid dier commissie.

19) „ „ „ *Dr. Lieber*.

20) „ „ „ *Dr. Barth*.

21) „ „ „ *Graaf v. Bismarck (Herbert)*.

22) „ „ „ *von Kardorff*.

23) „ „ „ *von Mirbach*.

24) „ „ „ *Eugène Richter*

25) „ „ „ den „Reichsschatzsecretar” GRAF VON POSADOWSKI-WEHNER.

26) „ „ „ Reichskanzler Fürst van *Hohenlohe*.

27) „ „ „ *Siegler*.

28) „ „ „ *Dr. Meijer*.

29) *Theod. Fritsch*. „Brennende Frage”, Leipzig 1894.

30) „ „ „D. Soc. Blätter,” dito.

- 31) Artikels van den Heer *W. Renders*, „Tijd” 1892.
- 32) Artikel van den heer *Alphonse Allard*, eere-direkteur der Belgische Munt.
- 35) Artikel van *Georges Raphael Leri*, „Revue des deux Mondes” Avril 1897.
- 36) *Paul d'Estournelles de Constant*: „le péril jaune” 1 Avril 1896, „Revue des deux Mondes”; dit artikel nam „de Tijd” over („een dreigend gevaar”) 5 October 1896.
- 37) de Heer *W. Bosch* in „het Handelsblad”.
- 38) *Jhr. Rochussen*, „Pierson's muntleer en muntpolitiek”. 1896. C. L. VAN LANGENHUYSEN.
- 39) *Smid*, „Landbouwerisis”. — In dit bekroond geschrift vind ik blz. 17—20 aangehaald: *Jhr. Rochussen*, *A. v. DeDEM*, *M. de Monchy*, *J. Muller* en *A. C. Wertheim*.
- 40) Eenige brieven van den Heer *van Gülpén* aan mij.
- 41) „Wissenschaftliche Gutachten über die Währungsfrage”. — Berlin 1893 bij *Walther*.
Oordeel van Prof. Dr. *Wilhelm Lexis* te Göttingen.
- 42) Dito. Oordeel van Prof. Dr. *William Scharling* te Kopenhagen.
- 43) Dito. Oordeel van Prof. Dr. *Friedrich Kleinwächter* te Czernowicz.
- 44) Dito. Oordeel van Prof. Dr. *I. Conrad* Professor te Halle.
- 45) Dito. Oordeel van Minister a. D. Dr. *A. Schöffle* te Stuttgart.
- 46) Dito Oordeel van 't Parlements lid *Herman Schmidt*, Londen.

Ik heb het genoeg, den lezer deze Heeren voor te stellen; ik zal hen aan 't woord laten, opdat niet enkel van mij, maar veel meer van hun bevoegde verklaringen, de belangstellende verneme „waar 't 'em zit”, en hoe, in stelsel en tastbare praktijk, import- en exportverhouding door het zwenken en schokken der zilverprijzen op deerlijke wijze ontwricht wordt.

DE SCHRIJVER.

HOOFDSTUK I.

Een weinig lichte theorie.

De zware verplichting, die Mgr. WALSH, Aartsbisschop van Dublin, zich laadde op de schouders, toen hij, het hoog sociaal belang der muntquestie gevoelend, dat gevoelen onverschrokken te kennen gaf, wie zal zeggen, dat zij hem het hart bekleemde, toen hij, ter Brusselsche internationale muntconferentie, nogmaals open, klaar, zonder sluiers om de zaak te weven, zijn overtuiging ter tafel legde?

Persoonlijk verblijdde mij nog voor eenige weken de ondervinding, dat Mgr. WALSH zijn vorige beoordeeling noch overdreven, noch te onpas heeft gekeurd.

In het aangeduide werk van dezen Bisschop (N°. 3) lees ik bldz. 34 en 35:

„BALFOUR heeft op de meeting te Manchester verklaard, dat „de internationale handel een spel was geworden over de waarde „van het zilver. Sir DAVID BARBOUR spreekt dezelfde meening uit „in zijn „*Financial statement for India*”. Mr. BARCLAY spreekt van „de waarde met dubbel gezicht, of van de dubbele koopkracht „der Roepie, — eene kracht, die standvastig is in Indië, maar „wisselvallig en tot op de helft verminderd in Europa.” (*The silver question and the gold question* p. 118)”.

Tot zoover Mgr. WALSH.

Thans, — à tout seigneur tout honneur, — het woord aan Lord BALFOUR zelf.

Ten aanhoore van een uitgezocht publiek, — wier leden bldz. 4, 5 en 6 der bovengenoemde brochure (N°. 1) worden opgesomd, — sprak hij zijn voor immer merkwaardige redevoering uit.

Meer dan 100 klinkende titels en namen tel ik onder zijn toehoorders; ik zie 9 Direkteuren van de bank van Engeland, ik bemerk 7 Consul-generaals, Ministers als CHAPLIN, Parlementsleden als COURTNEY, HOULDSWORTH, THOMPSON, bankiers, ... schier niets dan bankiers en bestuurders van banken; City-bank, bank of India, Lloyds-bank, Westminster-bank, Chartered-bank, zonden haar vertegenwoordigers, Professor FOXWELL, GIBBS, JOHN A. BEITH, A. MORGAN, Lord LIDDERDALE, de Ambassadeurs van Amerika, Nederland, Japan, naast velerlei finantieele grootheden.

Welnu, ten overstaan dier keur van kenners, sprak de man, die toch op dit gebied een naam te verliezen heeft, deze beslissende taal:

„Het zal wel niet noodig zijn, lieden, die met den handel vertrouwd zijn, er op te wijzen, dat een toestand, als dien wij nu beleven met zoo groote valuta-verschillen, niet enkel belachelijk maar ook hoogst bedenkelijk is! Het nadeel hierdoor berokkend is tweevoudig. Voorreerst moet de schommeling der wisselkoersen een nevel van onzekerheid over de handelszaken werpen van allen, die met een zilverland in betrekking staan. Vervolgens moet het bestaan van zulk een groot onderscheid tussehen goud en zilver, onder zekere omstandigheden, zonder twijfel, als eene premie werken op de productie der zilverlanden in zekere takken van landbouw en industrie. Ik zal dit niet nader toelichten, daar ik mag aannemen, dat niemand dit loochent.... Wij bevinden ons dan in den hatelijken toestand, dat wij moeten blijven bij een ruilmiddel, dat aan buitenlandsche producenten, die

„met onze medeburgers concurreeren, *feitelijk eene premie verleent.*” („Most unquestionably act as a bounty”).

Aldus sprak, voor dit uitgelezen gehoor, Lord BALFOUR; Bladz. 17 van het verslag dier vergadering deelt het ons mede. De open hulde en dank, hem door twee sprekers gebracht voor zijn rede, mogen ten nieuw bewijs strekken voor de vastheid der algemeene overtuiging.

* * *

De menigte mijner stof ontstemt mij en ik weet niet, waar ik de grage hand nu het eerst zal toestaan te grijpen.

Laat mij u dan thans voorstellen: den heer ALEX VAN GÜLPEN; deze man schreef twee zeer gunstig bekende werken, waarin de standaard-vraag met veel kennis en talent wordt besproken (N°. 13, 14). De Duitsche regeering noodde hem, in 1894, om als deskundige voor de „zilver-commissie” zijne verklaringen af te leggen. Was het wonder? Had niet deze man persoonlijk Indië bereisd, om den toestand dezer streken (zilverlanden) te peilen?

Ik lees in het boek „*Terminhandel und Währung*” p. 111 als besluit des schrijvers:

„Tollen wil men invoeren tegen Azië, — is de omhoog-drijving der zilverbijzaten niet een veel krachtiger middel?.... *Iedere penning, waarmede het zilver stijgt, is een tol voor de goudlanden tegen Azië, — iedere penning, waarmede het zilver valt, is eene exportpremie voor de zilverlanden.*”

Hetzelfde geschrift ontwikkelt op vele plaatsen deze gedachte; eene nauwelijks oppervlakkige lezing dwingt reeds tot die overtuiging. Zoo schrijft VAN GÜLPEN b. v. pag. 26:

„Als de splitsing in goud- en zilverlanden blijft duren, zal het verschil der arbeidsloonen, die *met het zilver gedaald zijn*, ten gevolge hebben, dat de arbeid naar het Oosten zal verhuizen en

onze arbeid en ons geld zal de werkplaatsen van het Oosten opzoeken, waar het kapitaal hoogere renten kan maken!"

En pag. 27:

"De aanhangers der goudpartij oordeelen over den invloed der mindere waarde van het zilver als over den invloed eener papier-valuta"

v. GÜLPEN geeft dit (zeer terecht!) niet toe: het feit echter, dat er een invloed van soortgelijken aard bestaat, loochent noch hij, noch eenig lid zelfs der goudpartij! Vandaar pag. 68:

"Wij willen onze arbeiders in veiligheid stellen tegen de Aziatische, en daarom hun loon verhoogen door de rijzing der zilverwaarden te bevorderen; zoo zullen wij den Aziaten het voordeel ontnemen, dat zij hebben tegenover de Europeesche arbeiders.

En pag. 72:

"Als deze standaard-verschillen nog langer moeten duren, worden zij als een Chineesche muur, waarover de Europeanen niet klimmen kunnen.... en toch hebben wij het Oosten, Indië, Oost-Azië als terrein van verkoop noodig."

Van den anderen kant (voor het export uit die landen naar Europa):

"Ons geld zal derwaarts gaan, zilver koopen en met het zilver arbeid; hoe goedkooper het zilver, hoe voordeeliger de aanleg"....

En nog p. 73:

"Immer wordt de goedkoopste markt door den inkoop bevoorrecht en altijd zal men de duurste markt voor den verkoop opzoeken; zoo zullen, *als natuurlijk gevolg, de zilverlanden in de toekomst fabrikanten en verkoopers* worden, — de „goudlanden koopers. Zullen wij daarbij ons wèl bevinden? Tot heden hebben *wij* de aarde bediend!" (waren wij de verkoopers).

Men ziet het: premie op export der zilverlanden, strem-

ming van export uit de goudlanden is het natuurlijk gevolg der zilverdaling, want in de eerstgenoemde kan men met *goud* 't goedkoopst goederen bestellen.

Deze verklaringen laten geen twijfel aan schrijvers bedoeling.

Ziehier een andere deskundige; de Mexikaansche Consul te Berlijn; zelf vertegenwoordiger van een land met zilveren standaard, schrijft hij in zijn bovenvermeld werkje (n°. 11) blz. 20:

„In landen met minwaardige valuta bevordert de daling het „export, vermindert zij het import, — dat is: deze daling werkt „tegelijkertijd als uitvoerpremie en tol.”

Een weinig verder (blz. 22):

„Van den anderen kant moest voor diezelfde landen (met zilveren standaard) de verschuiving der waarden als export-premie „werken . . . en zoo wordt Europa door de voortbrengselen dier „landen met immer scherper mededinging bedreigd. En zoo blijkt „dan, hoe eng, in de standaard-questie, de belangen van land- „bouw en nijverheid verbonden zijn.”

Voorts nog pag. 24:

„De zilverdaling heeft aan alle zilverlanden een voorsprong „gegeven, zóó groot als geen tarief hun had kunnen schenken en „nooit meer zal men aan dit voordeel een einde kunnen maken! . . . „Mexico b. v. is uitsluitend door de daling der zilverwaarden in „staat gesteld, mede te dingen met de Deutsche industrie . . . „Maar dit voorbeeld is leerrijk, al wordt het gegeven door een „kleiner land. Want dezelfde verschijnselen maken zich kenbaar „ook in andere landen, en de ernstigste gevaren dreigen deswege „de Europeesche industrie”.

Hier sluiten wij gemakkelijk aan, wat de heer LEUSCHNER sprak in den Duitschen Rijksdag, 16 Feb. 1895.

Diens redevoering werd afgedrukt in het boekje: „*Währungs debatte im Reichstag*”; dit bevat ook de oordeelen der ove-

rige Deutsche Parlements-leden, in mijne inleiding genoemd. (n°. 17—28).

De heer LEUSCHNER, lid der „*Silber-enquête-Commission*”, man van gezag op dit punt, sprak:

„*Geen mensch kan toch ontkennen*, dat door de verschillen der „standaard-metalen, goud en zilver, in de verschillende landen „valuta-verschillen moeten ontstaan. Deze valuta-verschillen hebben het gevolg, dat het import van industrie-voorwerpen en „van granen uit de zilverlanden naar onze streken buitengewoon „wordt bevorderd, terwijl omgekeerd het export derwaarts lijdt; „dit is U bekend, dit kunt gij niet loochenen, dit werd zonder „meer toegegeven door de goudverdedigers, die zitting hadden in „de zilver-enquête-commissie. Dit zijn toch onoverkomelijke bezwaren, reusachtige nadeelen, — en allen moeten wij den enkelen „goudstandaard, die dit alles veroorzaakte, in het belang van „ons maatschappelijk welzijn, afschaffen”. (pag. 67).

Hierbij voeg ik onmiddellijk de oordeelen zijner medeleden van den Rijksdag.

De heer VON KARDORFF:

„Herinner U de woorden uit de bekende rede van GLADSTONE. „Hij zeide, wat den zin betreft, dit: Ik geef toe dat onze landbouw-productie wordt geruineerd, — de *naar zilverlanden* exporteerende industrie moet de zwaarste offers brengen”. . . . (p. 7).

En een weinig later:

„M.H. De standaardvraag is voor den landbouw van groot „gewicht, vooreerst om het valutavershil, en wel hierom, daar „de landbouw met zoovele landen concurreert, die eene minwaardige valuta hebben (vooral den zilveren standaard) en vervolgens „daar alle landbouwvoortbrengselen, minstens de grootere, een „wereldmarktprijs hebben. Daarom is de standaardvraag voor den „landbouw een der belangrijkste Voor de industrie en wel „voor de *naar zilverlanden exporteerende*, is deze vraag een levenskwestie”. (p. 9).

En nog:

„Waarom doet Argentinië ons zulk eene scherpe concurrentie aan? Deze beslissende invloed komt . . . door de minwaardigheid der Argentijnsche valuta; . . . daar verdienen de landbouwers, overmits zij met minwaardige munt betalen, *die echter haar volle koopkracht behield in het binnenlandsch verkeer*, terwijl zij voor hun producten van de wereldmarkt den *dubbelen* of een nog hooger prijs bedingen kunnen. Ik beveel U over dit punt de lezing aan van het geschrift: „Die Ostindische Konkurrenz im Weizenhandel”, door WOLFF, leeraar aan de Universiteit van Zürich, die nota bene zelf geen Bimetallist is. Deze zet uit een 1°) . . . 2°) Iedere penny, welke de roepie in waarde verliest, vermindert de productiekosten uitgedrukt in goudprijs, 3°) de rol der zilverbijzettingen is de overheerschende, in de toekomstige ontwikkeling der Indische concurrentie.

„Als een geleerde, die in de standaardvraag onze tegenstander is, zulke beweringen vaststelt en verdedigt, dan heeft dit toch wel eenige beteekenis!” (p. 15).

Diens partijgenoot Dr. FRIEDBERG stemde volkomen met hem in:

„Daarom zal het voordeelig zijn industrieën in dié landen te beginnen, *die een minwaardige valuta hebben*, en dit heeft invloed op de landen met hoogere valuta, maakt hun de mededinging moeilijk, benadeelt de arbeiders der landen door de concurrentie der buitenlandsche collega's, die met billijker loonen arbeiden” (dus premie op den uitvoer uit zilverlanden, door de zilverdaling). (p. 80).

„Tijdens de beraadslagingen over het handelstraktaat met Rusland nam ik het standpunt in, dat men zulke overeenkomsten niet sluiten moet met landen, die een volkomen verschillende valuta hebben. Dit nam men mij nog al kwalijk . . . Nu is . . . de roebelkoers gestegen (10 %) en thans verklaren de „National-Zeitung” en de „Vossische Zeitung”, dat dit een leelijke streek van Rusland is en dat met zulke valuta-afwijkingen de industrie

„niet bestaan kan, daar iedere berekening der industrieelen dan wordt verschalkt.

„De kern der Bimetallistische beweringen is deze: dat *de valuta verschillen zóó groot zijn*, dat het internationaal verkeer er aanmerkelijk door geschaad wordt. Ik verheug mij, dat de Heer „RICHTER dit heden toegaf” (p. 77).

Zoo luidde eveneens het oordeel van Graaf HERBERT VON BISMARCK:

„De Heeren weten toch wel, dat de meest aanzienlijke nationaal-oeconomen als LAVELEYE, CAREY en anderen, bij de invoering van den gouden standaard gewaarschuwd hebben, dat dit *dwingen zou tot invoering van beschermende rechten*; en dit is ook geschied” (p. 46).

Beschermende rechten, om de premie te verevenen, door de zilverdaling aan zilverlanden geborgd; de Heer SMID geeft hier aan BISMARCK, LEUSCHNER, v. KARDORFF, Dr. FRIEDBERG en VAN GÜLPEN de hand!

Merkwaardiger nog is het getuigenis onzer tegenstanders.

Hoor den verbaasden Dr. MEIJER spreken: (n°. 28)

„Het is mij niet duidelijk, waarop Dr. FRIEDBERG zijn beweren grondt, dat mijn vriend BARTH *den invloed der valutaverschillen op de bedrijfsontwikkeling* loochent. Neen, de Heer FRIEDBERG heeft hierin volkomen gelijk, dat iedere verstandige koopman ook met deze valutaverschillen *moet rekenen*”. (p. 95).

En EUGENE RICHTER, — geen hardnekkiger goudman is denkbaar, — sprak:

„Eene terugwerking op de verhoudingen van verkeer en bedrijf, als gevolg der veranderde waardebetrekking (tusschen goud en zilver) kan door niemand geloochend worden; *minstens is het onmogelijk te ontkennen*, dat door den val der zilverprijzen onze handelsrelaties met de landen, die den zilveren standaard hebben, tegenwoordig zeer bemoeilijkt zijn” (p. 73).

Daarbij verklaarde diens vriend SIEGLE (goudman):

„Evenzoo *beken ik openlijk*, dat de uitvoer van Duitschland „naar landen met zilveren standaard, b. v. naar Mexico en Oost- „Azië *onder de minwaardigheid van het zilver* lijdt, en ik hoop dus, „dat die prijs moge stijgen. Ik erken in de uiting van den Heer „Rijkskanselier dezelfde opvatting.” (p. 72).

Dr. BARTH geeft denzelfden invloed toe, als hij spreekt:

„Ja ik zou kunnen begrijpen, dat Engeland, wegens zijn „nauwe betrekkingen met Indië *en de moeilijkheden, die de* „Indische toestanden hebben veroorzaakt en die haar terugslag „allereerst in Engeland doen gevoelen, op het idee kwam: wij „willen eens de kat de bel aanbinden” (ten gunste eener muntconferentie, om de invoering van het Bimetallisme te bespreken).

Is het mij kwalijk te nemen, dat ik dien zin meen te ontdekken in zijne woorden, daar toch zijn vriend MEIJER er hetzelfde in bespeurde?

Laat mij, wat Duitschlands Rijksdag betreft, eindigen met de woorden van Graaf POSADOWSKI WEHNER, Reichschats-Secretar:

„Es ist unbestritten”, — het is geen punt van debat, dat de „gedaalde zilverwaarde een nadeeligen invloed op onze eigen „fabrikatie en export uitoefent.” (p. 84).

Zoo dan ook luidt het oordeel der Bimetallistische Liga, die 't bewuste boekje in het licht gaf („*Währungs-debatte*”).

„De verandering der prijzen heeft enkel plaats voor de export- „en import-artikelen (door de valuta-wijzigingen); daarom juist „wordt de invoer in de landen met lage valuta bemoeilijkt, — „dezer uitvoer bevordert; juist daarom ook is het nadeel aan den „kant der landen met hoogere valuta.” (p. 96 — noot).

* * *

Nog mag ik echter niet eindigen. Ik moet nog aandacht

vragen voor iemand, dien wij in het vervolg van dit betoog herhaaldelijk zullen hooren; de heer WÜLFING, medelid der zilver-commissie, deskundige op dit terrein, schrijft:

„De valuta-verschillen werken bij den invoer in de landen „met lagere valuta als een tol, bij den uitvoer als eene premie; „zij hebben geen reden om een muntverdrag te sluiten, zij „kunnen bedaard hun zilveren standaard behouden, en komt „er zulk een verdrag tot stand tusschen Europeesche Staten en „Noord-Amerika, op den voet van 1:21, dan genieten die „zilverlanden op hun voortbrengselen een premie en beschermend „recht van 25 % . . .” (p. 87 n°. 12).

In Maart 1896 verscheen dan ook in het Russisch Ministerie van Financien, van de hand van P. A. SCHOSTAK, eene brochure: „*over den invloed der Roebelprijzen op de graanprijzen*”; hij bewees, dat de prijs van het Russisch graan door den Roebelkoers wordt beheerscht en dat dit ook niet anders zijn kan; dat die prijs hooger of lager staat naar den stand des Roebels¹⁾.

* * *

En thans hooren wij eenige Nederlandsche schrijvers.

Jhr ROCHUSSEN, in zijn jongste werk over „*Pierson's Muntleer en Muntpolitiek*” schrijft p. 45:

„Met het ontmunten zijner Thalers hield Deutschland op, toen „men in de hoogste kringen tot het inzicht was gekomen, dat

¹⁾ Ik mag den lezer niet langer vermoeien en zet dus een punt achter de citaten uit buitenlandse schrijvers. Nog enkele verwijzingen. Het oordeel van Dr. ARENDT vindt men in zijn „*Leitfaden*” p. 17—19. Voorts stemmen Prof. LEXIS (o. c. p. 6) Prof. CONRAD (o. c. p. 30), Prof. KLEINWÄCHTER (o. c. p. 24, 28, 29), Dr. SCHÄFFLE (o. c. p. 38) allen in met de opmerkelijk eensluidende uitspraak: de export-premie voor de zilverlanden, de export-belemmering voor de goudlanden bestaat, en is van de zilverdaling het logisch gevolg.

„daardoor telkens aan de zilver- en de papierlanden eene premie werd gegeven voor hunne invoeren in Duitschland, op de Deutsche uitvoeren daarentegen een hoog recht werd gelegd, de waarde, van vorderingen dier landen op Duitschland, verhoogd, die van Duitschland's vorderingen verminderd werd”. . . . „Hoe meer deze landen zich van het zilver onttrokken, hoe meer zij dus door eigen daad den *goudprijs van het zilver verlaagden*, des te ongunstiger maakten zij voor zichzelf en des te gunstiger voor de zilverlanden de voorwaarden van voortbrenging, eerst op het gebied van landbouw, dan ook van nijverheid; . . . ernstig is het gevaar, dat die volken al minder en minder als koopers, steeds meer als verkoopers bij de beschaafden ter markt zullen komen. Voor dezen natuurlijk met omgekeerd gevolg.

„Op deze werking der zilverontmunting is, vóórdat Duitschland daartoe besloot, gewezen door een te Londen als makelaar in edel metaal gevestigd Duitscher, de in 1881 overleden ERNST SEYD, een man van zeldzame scherpzinnigheid. Sedert en vooral in den laatsten tijd hebben tal van schrijvers, daaronder ook aanhangers der goudpartij, met aandrang de gevaren in het licht gesteld, welke deze staat van zaken voor het, door de sociale vraagstukken bewogen Europa, in zich bergt”.¹⁾

Dezelfde verdienstelijke en kundige man had reeds in een Duitsch werk (W. B. und H. p. 99—100) verdedigd:

„Over dit punt is geen twijfel meer, zelfs niet voor den verstoktsten goudman; . . . onmetelijke schade is den goudlanden toegebracht door de ontmunting des zilvers. Aldus de Engelsche consulaire berichten. Wie zich hiervan een helder denkbeeld wil vormen, vergelijkte OTTO ARENDT: *Leitfaden zur Währungsfrage* 17e Auflage; EDMOND THÉRY: *la crise des changes*; HEINRICH SCHWERIN: *Die Lösung der Silberfrage etc.*” (goudverdediger);

¹⁾ „Zie o. a. het artikel van den goudmonometallist *Auguste Moircau*: „le mouvement économique” in de *Revue des deux Mondes* 15 Aug 1895; „*Paul d'Estournelles de Constant* „l'Europe et ses rivalités; le péril jaune” in datzelfde tijdschrift 1 April 1896. Voorts: le péril jaune van „*Alphonse Allard*, Bruxelles 1896.” (p. 45).

„MOIREAU: Revue des deux Mondes 15 Aug. 1896 (goudverdediger).
 „En dit alles was reeds voorspeld door mannen van groot gezag
 „in deze quaestie: GOSCHEN, de Engelsche kanselier der schatkist,
 „en onze voormalige President der Nederlandsche Bank, MEES”.....

BOSSEvain schetst ons de rampen, die wij in het oog vatten, in zijn boek „Memorie” enz. (blz. 62 N°. 9):

„De verstoring der vroegere handels- en productieverhoudingen
 „is veroorzaakt, doordat het goud en het zilver niet meer genoeg-
 „zaam in vaste waardeverhouding aan elkander verbonden, hebben
 „opgehouden één waardemeter te vormen, zoowel in de goud- als
 „de zilverlanden; door den invloed van de hiermede samengaande
 „afwijking der vroegere wisselkoersen tusschen beiderlei gewesten
 „op hun invoer- en uitvoerhandel. (63) Nu moest bij voorbeeld
 „iedere daling van den goudprijs van het zilver in Engeland ge-
 „paard gaan met eene evenredige daling van den wisselkoers op
 „Indië. En wat was hiervan het gevolg? In de eerste plaats eene
 „verandering in de handelsbeweging”.

Niet genoeg:

„Maar wij zijn hiermede nog niet aan het eind der ongunstige
 „uitwerking der vermeerdering van de koopkracht des gouds op
 „den toestand der goudlanden. Ware de loop van zaken in deze
 „overal dezelfde geweest, het zou reeds erg genoeg zijn. Tegenover
 „de goudlanden stonden echter de zilverlanden, en iedere achter-
 „uitgang van den maatschappelijken toestand in de eerste gaf
 „aan de laatste een voorsprong. Verschuiving van de voordeelen
 „van den ruilvervoet, ziedaar ten opzichte van het verkeer tusschen
 „de goud- en zilverlanden de uitkomst der beweging”. (p. 67).

„Door de onvoldoende toestrooming van het ruilmiddel in de goud-
 „landen, is de voortbrenging in hare ontwikkeling gestuit, ... ook
 „omdat bovendien er nu uit is voortgevloeid achteruitgang van den
 „ruilvervoet dezer landen in verhouding tot de zilverlanden”. (p. 92).

*
 * *

Moet ik nu spreken van de veelgeachte dag- en weekbladen?
 Maar dan kwam ik nooit aan een einde! Ik wijs enkel op

de „*Brennende Frage*” van FRITSCH, 1887, p. 3, — de „*D. Soc. Blätter*” (passim), „*de Tijd*” van 1892, artikels van den Heer W. RENDERS Art. 2, kolom 2; de „*Reichspost*” (Weenen) drukte den 22sten April 1896, de redevoering van Prins LICHTENSTEIN af, waarin ik deze woorden aantref:

„De waardevermindering van het zilver is eene bron van welstand voor de Oostersche volken en van ellende voor de Europeanen, enz.

Eén model-artikel wil ik geven. Het is uit den „*Patriote*” (1895).

La question monétaire revient de nouveau en discussion.

A ce propos, on peut lire dans un rapport présenté par M. THÉRY au cours de la session générale de 1895 de la Société des agriculteurs de France, les lignes suivantes qui exposent d'une façon lumineuse le phénomène de la *disqualification de l'argent comme instrument d'échange international* et les conséquences qui en découlent pour les différents pays.

Dans les pays à étalon argent, à la baisse de l'argent ne correspond pas une baisse des denrées; celles-ci conservent, tout au contraire, la même valeur en argent.

Aux Indes on se procure la même quantité de blé pour le même poids d'argent qu'en 1873; nous ne devons pas oublier, en effet, que, dans les pays mono-métallistes-argent, le poinçon n'est qu'une marque apposée sur le lingot pour en garantir le poids.

Dès lors, la démonstration est facile: pour le même poids, vous acquerrez la même quantité de blé; aucune perte n'est subie. Mais tout autre est la conséquence de cet état de choses dans les pays monométallistes-or et dans la France, qui l'est devenue de fait par la suppression de la frappe libre de l'argent. Qu'est-il advenu?

Le cours s'établit, d'une part en France, au taux de l'or; de l'autre, dans les pays producteurs, au taux de l'argent; l'acheteur appartenant au pays à étalon or voit son numéraire or se transformer en une somme double de numéraire argent et reçoit,

par suite, une quantité de denrées double de celle correspondant au chiffre de l'or qu'il a déboursé.

De cette dépréciation de l'argent est résulté un double phénomène. En premier lieu, les pays monométallistes-argent ont vu, par la force-même des choses, fermer leur territoire à toute importation. En second lieu, leurs produits ont bénéficié d'une prime certaine à l'exportation.

Les documents officiels donnent des exemples frappants de l'influence de la situation monétaire sur le commerce extérieur des peuples à étalon d'argent.

C'est en 1873 que la valeur intrinsèque de la piastre mexicaine a commencé à déclinier.

Or, en 1873, les exportations du Mexique s'élevaient à 6 millions 320,000 dollars; en 1893, elles avaient monté à plus de 31 millions.

Ces exportations ne portent absolument que sur des produits purement indigènes; et parmi ceux-ci figurent des produits agricoles importés depuis 1892 aux Etats-Unis.

Rarement nous avons trouvé exposé d'une façon aussi nette et aussi précise l'influence de la question monétaire sur la crise actuelle.

JEHAN.

En nu ga men heen en betooge, dat de opvatting als bracht de daling van het zilver hier een stremming van uitvoer te weeg en ginds een onnatuurlijke premie, dat deze opvatting, op het wenken van mijn willekeur, nagelnieuw, in het jaar des Heeren 1896, ter wereld verscheen.

HOOFDSTUK II.

Duidelijke praktijk.

Hoe licht verteerbaar bovenaangediende theorie moge zijn, en hoe onverklaarbaar de bezwaren om deze aan te nemen, er schijnen toch immer lieden te bestaan, wie zij te machtig is.

Allicht kunnen eenige Heeren deskundigen het proces veraangenamen.

Laat mij eerst den Heer ASCHENDORF dit werk toevertrouwen, — den veelgeprezen vice-president der Duitsche bimetallistische Liga:

(p. 11) „Tusschen twee landen, die dezelfde valuta hebben, kan de geldwaarde niet veranderen. Zoo kan deze in landen, waar goud standaard-metaal is, worden gewijzigd, zonder dat deze iets van dien aard ondergaat in de landen, wier standaard de zilveren is en omgekeerd. De valuta-verschillen treden aan den dag in den internationalen handel. B. v. de centenaar rogge kost in Rusland 2 Roebels en de Roebel kost in Duitschland 3 Mark, dan kost de centenaar rogge in Rusland, volgens Duitsch geld, 6 Mark; maar valt nu de Roebel van 3 op 2 Mark, dan kost de centenaar rogge in Rusland met Duitsch geld maar 4 Mark meer.... Hooge geldwaarde werkt in een land als premie op den invoer, — lage geldwaarde *verzuurt het export* naar zulk een land....; lage valuta bevordert den uitvoer, — hooge valuta bevordert den invoer.

„Ongetwijfeld volgt hieruit, dat, in den graanhandel, het land met de laagste valuta het krachtigst met anderen kan mededingen; wat Argentinië voor ons beteekent met betrekking tot de tarwe, dat is Rusland voor de rogge.

„De valuta van Rusland staat 66.40 %.

„ „ „ „ Argentinië „ 32.63.

„Dat luidt dus: met 100 Mark koopt men 306.50 Mark in Argentinië, — 100 Mark in Argentijnsche valuta koopt men met 32,63 Mark; 100 Mark in Russische valuta koopt men met 66,40 Mark goud.

„Om een koop van 100 Mark in Deutschland te doen, moet men 100 Mark betalen (in goud), om een koop van 100 Mark in Argentinië, in Rusland aan te gaan, heeft men slechts 32,63 Mark en 66,40 Mark noodig; maar met 100 Mark goud of bankpapier koopt men 306 Mark Argentijnsche waren. Men zal dus produkten, die èn hier èn in Argentinië (of Rusland) geteeld worden, voordeeliger dáár koopen dan in Deutschland! Men koopt dus, daar de Duitsche banknoot de drievoudige koopkracht in Argentinië heeft, in dat land de tarwe zóó voordelig, dat men, na aftrek aller kosten, winst kan maken en toch lager dan den Duitschen boer zijn waar aanbieden.”

(p. 14) „Dit alles wordt door de feiten bewezen en de beschermende rechten worden zelfs niet enkel verminderd, maar te niet gedaan door deze reusachtige valuta-verschillen.

(p. 15) „Welnu, in Argentinië heeft de goudstandaard een grooten rol gespeeld; eerst kwam deze en toen het Staatsbankroet.

„Beschouwen wij nu de valuta der zilverlanden met betrekking tot Argentinië en Rusland:

„de valuta van Mexico	geldt in Deutschland	51.52 %.
„ „ „ „ Indië	„ „ „	61.76 %.
„ „ „ „ Japan	„ „ „	53.43 %.
„ „ „ „ China	„ „ „	52.87 %.
„ „ „ „ Rusland	„ „ „	66.40 %.
„ „ „ „ Argentinië	„ „ „	32.63 %.

(p. 19) „Voor de Duitsche fakrikanten volgt hieruit (hun valuta

„staat op 100%) voor hun export naar deze landen: wil hij zijn „100% ontvangen dan betaalt de Chinees hem 189 %

„de Japanees 187.15 %

„de Indier 161.90 %

„de Mexikaan 193.92 %

„in de valuta zijns lands. Zulk een bezwaring voert tot beperking in het gebruik en spoort die landen aan, de zaken zelf te „gaan fabricceeren.... of wel de lieden betalen in hun valuta en „dit maakt, dat Deutschland slechts een deel beurt zijner vordering. Daartegenover staat, dat een minwaardige valuta den uitvoer bevordert.”

Na deze, mij dunkt, overduidelijke verklaring geef ik het woord aan de Heeren VON GÜLPEN, VON MIRBACH en VON KARDORFF. De eerste spreekt ons toe: („*Terminh. und Währung*”).

(p. 1). „Een reis door Engelsch-Indië stelde mij in de gelegenheid, het standaardvraagstuk dieper te onderzoeken.”

(p. 26). „Men koopt nu tweemaal zooveel zilver voor goud dan weleer, — men koopt ook dáár, waar met zilver betaald „wordt” (zilveren-standaard-landen) „den dubbelen arbeid voor „zijn goud.... In die landen treden de nadeelige gevolgen des „gouden standaards helder in het licht. De Indische Roepie „wordt nu met de helft van het goud van weleer gekocht; „voorheen was zij 2 Mark, nu 1 Mark waard. Maar de Roepie „is in Indië eene Roepie gebleven, de prijs der binnenlandsche „produkten heeft geen verandering ondergaan. Het arbeidsloon is „met de Roepie op de helft gedaald, zonder dat de bevolking het „bemerkt, daar deze nu nog immer haar levensmiddelen enz. „kan koopen gelijk weleer.”

(p. 28). „Zilver als standaard-metaal is geen krediet-geld, het „betaalt uit eigen kracht, en in Indië koopt men nu met de „Roepie dezelfde hoeveelheid handenarbeid als in vroeger tijden.”

Het gevolg ligt voor 't grijpen: de Indische handenarbeid moet ten gevolge der zilverdaling, den Europeeschen verpletteren. VON GÜLPEN zelf (p. 9) stelde het ook in 't licht.

VAN MIRBACH in zijn — drie-uren lange! — redevoering spreekt:

(p. 12) „Toen in 1890 eene aanzienlijke stijging van 't zilver „plaats vond, werden de gevolgen dezer gebeurlijkheid door zeer „vele bladen *der linkerzijde* lang en breed uitgemeten; de „„*Vossische Zeitung*” schreef: „Heeft nu in Indië de Roepie een „hoogere goudwaarde dan kan de Europeesche industrie ook „dadelijk *met meer voordeel exporteeren*; de zaken bloeien en de „prijzen stijgen in Europa. Dit heeft reeds een aanvang genomen. „Manchester, Liverpool teekenen stijgende markten.”....

„En de „*Münchener Nachrichten*”: De waardevermeerdering „van het zilver heeft de zaken naar het zilverland Indie reeds „nu zoozeer vermeerderd, dat de meeste Engelsche industrie- „markten er rooskleurig uitzien. Indie betaalt, zooals bekend is, „met zilver en als de *silverprijs* op de Engelsche markt 10 à 15% „meer *Engelsch goud waard is, worden natuurlijk de zaken* „zeer bevorderd. Dit nu werkt ook op den Duitschen uitvoer”.

Op het natuurlijk verband tusschen export en zilverprijns wordt hier behendig de vinger gelegd.

(p. 23) „Als Amerika eindelijk den goudslag verbiedt en tot „vrije zilveaanmunting overgaat, dan staan ons valutaverschillen „tegenover, die ons nog een weinig dreigender vóórkomen dan „de tegenwoordige! Dan blijft ons niets anders over dan ons „hermetisch af te sluiten tegen Amerika en Amerika zou den „handel op Azie tot zich trekken, door de gelijkheid van zijn „zilvervaluta met Azie.”

Met andere woorden: Amerika, door vrije zilveaanmunting, zilverland geworden, zou 't goudland Europa verbrijzelen onder 't overwicht der export-premie en bovendien Europa den laatsten adem benemen op de Aziatische markten.

Eindelijk van KARDORFF.

„Gij koopt hier voor ongeveer 20 Mark 3 centenaars graan, „in Argentinië koopt gij voor die som 12 centenaars. Hoe kan

„men dan hier concurreeren? En de papier-geldregeling van Argentinië heeft wel betrekking op onze kwestie, want aan de papierlanden wordt de herstelling hunner valuta vergemakkelijkt, als zij hun renten en in goud en in zilver kunnen betalen, hun noten met goud en zilver dekken; Dr. FRIEDBERG heeft dit reeds aangetoond". Minwaardige valuta is dus een *premie op export*. (p. 89).

„Onder het *goudagio*" is de Japanse boomwolspinnerij van 48,700 stoe'en in 1883 op 600.000 in 1893 gestegen. Hetzelfde zien wij in Indië door het minwaardige zilver" (de uitvoer wordt bevorderd door Indië's minwaardige valuta! (p. 92).

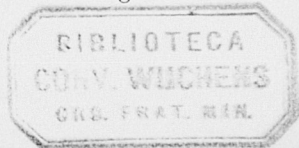
Wil de lezer nog Graaf BISMARCK hooren?

„De geweldige verschillen, in de waardeering der middelen van betaling, -- ik meen 290 % in Argentinië, -- maken het aan de landbouwers van dit land mogelijk, tot spotprijzen te verkoopen. Mijne Heeren, in Indië is de zaak zóó gesteld, dat binnen 20 jaren de graanprijzen de helft der goudprijzen waren gedaald, maar de Roepie *had hare waarde behouden*, daar zij natuurlijk in Indië dezelfde koopkracht bezat van weleer. Als men voorheen 180 mark voor de ton (1000 Kilo) graan betaalde waren dit 90 Roepie's goudmunt (1 Roepie = 2 Mark), nu kost dit graan *nog* in Indië 90 Roepie's, maar dit is nu . . . 90 Mark! In Argentinië is het verschil nog veel grooter, *gelijk gij allen weet*, en ik u niet behoef mede te deelen." (p. 52).

Het is nu, mag men meenen, genoeg; maar ik wil het schier overtoollige geven.

Ziehier ten overvloede een brief door CHABRY aan mij gericht (Mei 1896).

„Een klein verschil van 6 centimes verwaarloozende, was de roepie, op pari-waarde, 2 *shilling*; van 1803-1873 heeft ze om die waarde met kleine wijzigingen geslingerd, . . . In dit tijdperk derhalve kon ieder Engelsch koopman, die in Indië voor 1 roepie koopwaar *verkocht* deze ontvangen roepie verkoopen voor 2 shilling en ontving hij, bij slot van rekening te Londen

„2 shilling Engelsche munt. Als Indië verkocht te Londen had het tegenovergestelde plaats, iedere verkoop te Londen voor 2 sh. kwam neder op 1 roepie Indische munt.

„Heden ten dage, tengevolge van wat men heet: „*de daling van het zilver*” is de roepie niet meer dan (*één*) 1 sh. waard en nog eenige pence, in plaats van 2 sh. En deze prijs daalt nog immer....

„Als de Engelschman nu in Indië koopwaar verkoopt voor 1 roepie, kan hij die roepie niet meer voor 2 sh. verkopen, maar hij maakt er slechts 1 sh. (*één*) voor: verlies naast den ouden prijs 50%.

„Maar als Indië verkoopt aan Engeland voor 2 shilling koopwaren, dan ontvangt het 2 roepies Ind. munt in plaats van weleer 1 roepie. Winst voor den Indischen koopman 100 % in vergelijking van weleer.

„De *verkoop* prijs ten opzichte van dit land is dus geheel gewijzigd door de wijziging in de roepie-koersen. Maar nademaal de productie-prijs der koopwaren geenszins een tegenovergestelde zwenking heeft genomen, is de toestand voor Engelsche en Indische kooplieden t'eenemale veranderd. Ziehier het bewijs.

„Veronderstellen wij, dat eertijds een zak *Indisch* graan, — kosten van bouwen en vervoeren inbegrepen, — te Londen verkocht, — stond op: 10 roepies. De importeur moest, om niets te verliezen dit graan te Londen verkopen voor 20 sh. Want, 2 sh. de roepie. gaven hem 20 shillings 10 roepies. Nu echter volstaat hij, als hij dit graan voor 10 sh. laat, want tegen 1 sh. de roepie beurt hij dan nóg 10 roepies. De importeur kan dus voor 10 sh. ter markt brengen, wat hij vroeger voor 20 sh. verkocht, en ontvangt nu als weleer 10 roepies Indische munt. Maar toen het Indisch graan te Londen verkocht werd voor 20 sh., kon de Engelsche of Iersche graanbouwer ook het zijne tot denzelfden prijs aanbieden; hij kon toen zijn brood winnen.

„Nu de importeur dit Indisch graan voor 10 sh. kan leveren, moet de Engelsche en Iersche graanbouwer het zijne ook voor denzelfden prijs ter markt brengen en hij ruineert zich. Want de Engelsche graanbouwer blijft zitten met zijn 10 sh., terwijl

„hij er weleer 20 ontving. Maar de importeur, roepies koopende, vindt zijn 10 roepies weder, te weten denzelfden prijs als weleer. Ziedaar het gevolg van de roepiedaling voor het graan en voor alle andere nationale produkten, die concurreeren willen met waren uit landen, wier valuta laag staat.”

Wat CHABRY in dit schrijven uiteenzet, vind ik terug in zijn boekje: „*la crise monétaire*” p. 17—20 en in „*la monnaie*” p. 47—50.

Is dit niet volkomen, wat Jhr. ROCHUSSEN in „*Ons geld*” had geschreven:

(p. 118) „Een Nederlander, die aannam Rbl. 2000 te betalen op het oogenblik, dat die som met f 2600 gelijkstond, kan (als het agio stijgt, de koers van het papier dus lager wordt) nu met eene betaling van f 2548 volstaan en evenzeer verkrijgt dan de Rus, voor eene met f 2600 te betalen vordering op Nederland 2040 Rbl. in plaats van 2000 naar den vorigen koers. Rijst echter de koers (van den papierroebel) dan zijn, om f 2600 te Amsterdam te betalen, minder Roebels noodig en meer guldens om 2000 Rbl. af te doen” —.

En omgekeerd.

„Met de gelijke som in ropijen kan de Indische landbouwer heden evenveel grond verbouwen als voor circa 20 jaren.

„.... De lagere tarweprijs te Londen is dus voor den Britsch-Indischen tarwebouwer geen nadeel, voor zoover de ropij, door de daling van den zilverprijs, een geringere breuk van het £ wordt (voorheen $\frac{1}{10}$ nu $\frac{1}{20}$ £) en hij dus voor zijne vordering op het buitenland dezelfde, misschien zelfs eene grootere som in ropijen ontvangt; een val van den koers kan hem zelf eene bate brengen.... omdat het goud in Europa het eenig betaalmiddel is, werkt het zilver in de landen, die het behouden hebben, als premie van uitvoer, evenals met het oninwisselbaar papier het geval is. Dit erkent ook een Duitscher, aanhanger der goudpartij, in het „*Deutsches Wochenblatt*” van Dr. ARENDT N°. 5 Jaarg. 1894; deze Duitsche handelaar aanschouwde die gevolgen met eigen oogen in Argentinië.” (p. 211).

Eenige bladzijden verder raakt hij dit punt nogmaals aan (p. 215).

„Wij moeten nog even bij dit punt stilstaan en zien, hoe het „zilver in het Oosten tevens werkt als eene belemmering der „Europeesche invoeren. Stel een Duitsch fabrikant verkoopt „waren in Indië of Mexico voor eene zekere som in geld van „dat land b. v. voor 6000 ropijen. Naar den *ouden* parikoers, „dien de Deutsche muntwet vernietigd heeft, kon hij zijn wissel „plaatsen voor circa 12000 Mark naar den tegenwoordigen voor „circa 6000 Mark.... om denzelfden prijs (in Mark) te maken „moest de Deutsche fabrikant dus telkens *een hooger en ropijprijs* „verlangen. Maar dien *wilde* en *kan* de Britsch-Indische verbruiker niet geven.... De fabrikant moet dus op de productie „gaan bezuinigen, — *arbeidsloon!* — of wel.... men kan dien- „aangaande stichtelijke dingen in de Deutsche zilver-enquête „lezen.”

Hierover, ook tot ónze stichting, iets naders in het volgende chapter.

* * *

De Dagblad-Pers zou het mij niet vergeven, als ik haar geheel verzweeg.

Welaan, ik geef het woord aan „*het Centrum*” (*Zondagsblad*, 2 Maart 1896); op dit artikel doelde ik reeds vroeger; thans wil ik het afdrukken:

DE MUNTQUAESTIE IN ELF CIJFERS.

„Aldus kan men in een paar woorden een brief samenvatten, „welken de heer ALLARD, de bekende directeur der Belgische „Muntinrichting te Brussel en een der bekwaamste woordvoerders van het bimetallisme, aan zijn geestverwant, den heer „THÉRY, redacteur van den Parijschen *Economiste Européen*, „dezer dagen heeft geschreven.

„In dat weekblad werd onlangs opgegeven, dat een Fransch

„bankbiljet van 100 francs, inwisselbaar tegen 5 goudstukken of „20 vijf-francs-stukken, op 24 Nov. jl. gelijke waarde had met:

„in Spanje	fr. 118.57
„ „ Griekenland	„ 174.—
„ „ Italië	„ 108.10
„ „ Rusland	„ 148.05
„ „ Mexico	„ 195.67
„ „ Argentina	„ 334.50
„ „ Chili	„ 273.22
„ „ Brazilië	„ 269.43
„ „ Indië	„ 166.43
„ „ Japan	„ 189.78
„ „ China	„ 190.56

„Nemen wij nu eens aan, zegt de heer ALLARD, dat een Indiër „een voorwerp van 100 francs te Parijs wil koopen, dan moet hij „van zijn geld 166,43 frs. in betaling geven voor de 100 francs „Fransch geld, waarmede hij het gewenschte artikel betalen kan.

„Natuurlijk zal hij eerst nagaan, wat het hem kosten zou als „hij het voorwerp in Indië kocht. En dan zal hij alras ontdekken, „dat de gemiddelde prijzen in Indië niet zijn gestegen; immers „de eensluidende consulaire berichten bewijzen, dat de prijzen in „Azië niet zijn gestegen, ofschoon het betaalmiddel aldaar (zilver) „in Europa 50 pct. tegenover goud is gedaald.

„Hij zal dus zonder aarzelen zijn inkoop in Indië doen, en „alleen dan zich tot Parijs wenden, als hij iets koopen wil, dat „alleen daar te vinden is. Hij zal bovendien tal van machinerieën „zich aanschaffen om fabrikaten in Indië te vervaardigen, ten „nadeele der Europeesche nijverheid, welke vacantie kan houden.

„Hetzelfde geldt van de andere tien landen, in bovenstaand „lijstje genoemd. En wat van Frankrijk waar is, vindt ook toe- „passing in alle staten, waar het muntwezen op goud berust, „dat wil zeggen, waar de goudwaarde op kunstvaardige wijze is „opgeschroefd. Europa voert dus al minder en minder uit naar „die landen, en bij 't geen het nog derwaarts uitvoert, geschiedt „dat tegen zeer gedrukte prijzen. Er komt dus steeds minder „werk en de sociale omwenteling krijgt steeds meer voedsel. Alle „Europeesche consuls in het Oosten verklaren eenstemmig, dat

„de toestand werkelijk zoo bedenkelijk is, — en dat is een rechtstreeksch gevolg van den stand der wisselkoersen en van den munttoestand. Zoo hebben onlangs nog de heeren JAMIESON, de Britsche consul-generaal in China, en KLEBUKOWSKI, de Fransche consul te Tokio, hun regeeringen bericht, dat, terwijl de handel van Europa verlamd is, Oost-Azië zich ten koste van Europa ontwikkelt. Beide hooggeplaatste ambtenaren lieten een waar-schuwende stem hooren, maar in beide landen is men doof gebleven.

„Aldus zien wij den uitvoer van Europa allengs afnemen. Daarentegen zien wij den uitvoer uit de koloniën naar Europa bovenmatig vooruitgaan. De cijfers spreken hier weder duidelijk. Nemen wij dezelfde gegevens als boven in omgekeerde verhouding.

„Dan zien wij, dat men voor 100 fr nominaal, in buitenland-sche biljetten of muntstukken, op 24 Januari jl. in Frankrijk kon krijgen, voor:

„ Spaansche bankbiljetten	fr. 84.33
„ Grieksche „	„ 57.47
„ Italiaansche „	„ 92.40
„ Russische „	„ 67.54
„ Mexicaansch zilvergeld	„ 51.50
„ Argent. bankbiljetten	„ 29.88
„ Chil. „	„ 36.60
„ Braz. „	„ 37.11
„ Britsch-Ind. zilvergeld. . . .	„ 60.08
„ Japansch „	„ 52.70
„ Chineesch „	„ 52.47

„Nemen wij weder Indië tot voorbeeld, dan blijkt uit deze cijfers, dat ieder, die in Europa de matige som van iets boven 60 francs uittelt, daarvoor een wissel kan erlangen voor 100 francs, betaalbaar in Indië met daar gangbare wettige muntstukken. Geen wonder, dat ieder in Europa zich beijvert in Indië te koopen, wat hij daar aan voorwerpen van Europeesch gebruik krijgen kan. In de eerste plaats *graan*, dat hij aldaar zich veel goedkooper kan aanschaffen dan een producent in Europa het leveren kan. Het is duidelijk, dat dit tot een landbouwcrisis moest leiden.

„Maar niet alleen landbouwproducten, maar ook nijverheids-
„artikelen laat Europa uit het Oosten komen. In het Oosten
„worden elken dag nieuwe fabrieken opgericht en zij bedreigen
„zelfs reeds de Britsche katoennijverheid, door de concurrentie
„met in Indië vervaardigde fabrikaten. Bij de landbouwerisis
„kwam daardoor een industriele en sociale crisis.

„En niet alleen Indië doet Europa zulk een ongelijke concu-
„rentie aan, van al de tien overige genoemde landen geldt het-
„zelfde. Zij kunnen met hun goedkoope producten onze Euro-
„peesche markten overstroomden. Vandaar in zoovele landen van
„Europa de manie, om hun grenzen door hooge invoerrechten te
„sluiten, terwijl zij zich van die concurrentie zouden kunnen
„ontslaan door de muntquaestie in bimetallicken geest op te
„lossen.

„In het kort is de toestand aldus: de wisselkoersen belemme-
„ren de uitvoeren van Europeesche producten en verlammen dus
„ook de productie. Zij begunstigen daarentegen den invoer in
„Europa, van in landen met zilveren standaard vervaardigde
„goederen. De ongunstige wisselkoers doodt dus den vrijen
„handel, roept protectionistische tarieven in het leven, verlamt
„den arbeid in Europa en werkt de oplossing der sociale vraag-
„stukken tegen.

„Dat bewijzen de bovenstaande cijfers helder en ondubbelzini-
„g. En dat zal eerst ophouden, wanneer aan dien onzinnigen
„toestand een einde zal gemaakt worden, doordat Europa terug-
„keert tot het bimetalisme.

„„Moge dat spoedig gebeuren”, zoo eindigde de heer ALLARD,
„anders gaan wij nog treuriger tijden te gemoet”

Boven dit artikel mocht men schrijven: „sociale questie en standaardquestie!”

De lezer zal mij wel gelooven, als ik hem betuig dergelijke artikels te bezitten uit *vele* andere bladen, — ik zoek echter nog naar de eerste Redactie, die zich tegen deze opvatting verzet.

In „*de Tijd*” van 5 Oct. 1896, 2de blad, vindt men een

merkwaardig opstel, dezen toestand betreffende; ten titel voert het: „een dreigend gevaar.”

Hierbij mag ik niet verzuimen, te wijzen op de mannen door den Heer SMID ten tooneele gevoerd; met krachtige stem roepen zij ons dezelfde waarheid toe, waar ik in deze bladzijden aandacht voor vroeg. De Heer SMID heeft recht ook eenige ruimte te verzoeken voor mannen als VAN DEDEM, MULLER, DE MONCHY, RINKES BORGER, VAN ASSENDELFT DE CONINGH en zoovele anderen! (p. 17—20).

Den lezer zal het thans wel klaar voor den geest staan, hoe de bewuste premie en tol in de praktijk werken.

Mocht ik mij vergissen, dan hoop ik, dat de pogingen, die ik thans ga in 't werk stellen, om de *gevolgen* van dezen stand van zaken te belichten, de laatste nevelen zullen weggagen.

HOOFDSTUK III.

Hinderlijke gevolgen.

Had ik een pleit te winnen, loopende over eene twistvraag, in dit geval over de vraag, of inderdaad eene premie en een tol door de zilverdaling ontstaan, waarlijk ik had mijn verplichting gelost in de vorige bladzijden. Op andere wijze had ik kunnen volstaan, met het geschrift over te zetten, waaraan ik in hoofdzaak het derde deel van dit vlugschrift ontleen.

Maar het is, zoover ik weet, niet eene strijdvraag; er valt enkel te redeneeren over *de draagwijdte van het feit*.

Hierop antwoordt ons een boekske van den Heer WÜLFINGH (n°. 12), dat ik echter niet vertalen zal.

De reden, die mij van de eenvoudige vertaling moest weerhouden, was niet enkel de onvermijdelijke verveling, die dit legkaartje van staatjes en becijferingen mijn lezer zou gewaarborgd hebben, maar ook gold hier de klaarblijkelijke overbodigheid dier vertolking. Waartoe met dozijnen voorbeelden, en tientallen getuigenissen het publiek afmatten, waar enkele weinige aan alle redelijke eischen voldoen?

De Heer WÜLFINGH was lid der „Silber-Kommission“, door de Deutsche regeering benoemd. In die hoedanigheid legde hij een eerbiedwekkende hoeveelheid verklaringen over

van Duitsche export-huizen, eensluitend uit hun ondervinding bevestigend, wat de deskundigen der muntvraag roepen van de daken: de zilverdaling geeft aan de zilverlanden en dezer export een voorsprong, en stremt het export uit de goud- naar de zilver-landen.

400 (*vier honderd*) firma's teekenden eene verklaring, die dit feit met leedwezen vaststelt (p. 43); evenbedoelde 400 firma's worden door den Heer WÜLFINGH over vier bladzijden opgesomd (p. 43—47).

Ik geef nu het woord aan dezen deskundige, om ons eenige bladzijden droevige *histoire contemporaine* uit de handelswereld te verhalen.

(p. 4) „In de zilver-commissie sprak ik ongeveer aldus: De „daling des zilvers moet de prijzen (voor Indië) duurder maken, „maar daar staat tegenover, dat de prijzen, bij den inkoop in „goud berekend, billijker vallen, en ook, dat de inkoopers (in „Indië) de prijsverhooging ontsnappen door *lichtere* waren te „bestellen; zoo gaat de daling des zilvers samen met het immer „lichter worden der waren Maar hieruit volgt, dat het export „naar Indië enkel tot zekeren prijs mogelijk blijft . . als de industrie eenmaal aan de grens is gekomen, gaat het niet meer „Door den val van het zilver moesten aldus waren, die voorheen „36 pf. kostten voor 24 pf. geleverd worden, later, toen de Roepie „op 1 Mark viel, moest 0.24 Roepie worden gegeven voor waar, „die weleer met 0.18 Roepie werd betaald

„Ik heb, op grond van berichten uit Honkong en Shanghai, „in de zilver-commissie medegedeeld, dat de Aziaat Europeesche „waren enkel dan koopt, als haar inkoopprijs zekere hoogte niet „overtreft; overschrijdt men dit punt dan laat hij de grondstoffen „komen en weeft zelf, en kleurt dan een weinig minder fraai „zijn kleedingstukken”

(p. 5) „En dan moet het export uit Europa ophouden „Voor zulk een krisis staat de boomwol-industrie. Het overmatige „aanbod dezer koopwaren, de opstapeling in de entrepôts dit

„alles is enkel te wijten aan de stremming van het export, door
 „de daling der zilverprijzen. Eene enkele firma uit Gladbach
 „berekent, dat zij 200.000 mark verliest door de vermindering
 „van haar export naar de zilverlanden en 250.000 op de landen
 „met papieren standaard; als het zilver niet stijgt, is dit export
 „voor goed onmogelijk.... Ik legde aan de Commissie boom-
 „wollen waren voor, fabrikaat uit Mexico, aldaar geweven, ge-
 „bleekt, gedrukt. Welnu, deze waar kon $33\frac{1}{3}\%$ goedkooper ge-
 „leverd worden dan de Duitsche van gelijke waarde.... Gelijk
 „men mij bewees, heeft ééne enkele Berlijnsche export-firma, die
 „enkel met de Amerikaansche zilverlanden arbeidt, van 1 Juli—1
 „Dec. 1893, voor 80.000 Mark, doch in 1894 slechts voor 3000
 „Mark Duitsche geweven stoffen verkocht. Voorheen bedroeg dit
 „cijfer 800.000 tot 1.000.000 Mark!.... En dit geval staat niet
 „op zich zelf en moet dus van krachtigen invloed op de geheele
 „industrie zijn”....

(p. 6) „De „*Sommerfelder Fabrikanten Verein*.” publiceerde
 „10 April 1894 een document, waaruit bleek, dat, 9 Februari 1881,
 „in een schrijven aan den Rijksdag, het export uit deze Duitsche
 „landstreek naar China en Indië geraamd werd op jaarlijks drie
 „millioen meters doek, ter waarde van ongeveer 12 millioen Mark;
 „hieraan arbeidden 3000 man. In genoemd schrijven aan den
 „Rijksdag werd toegevoegd: de Shangai-tael geldt nu $62\frac{7}{8}$ pence,
 „4 maanden op Londen, en de export industrie heeft alle krachten
 „moeten inspannen, om bij de huidige, door de zilverdaling ver-
 „oorzaakte, verliezen nog op de been te blijven!.... De zilver-
 „waarde daalde immer, zoodat nu dit metaal 27 d. per ons staat
 „d. i. zoodat de tael nu nog 33 pence geldt; het gevolg hiervan
 „is, dat wij voorheen mochten spreken van een jaarlijksch export
 „naar de zilverlanden van 12.000.000 mark, maar dat er nu
 „niets meer naar China en Indië verkocht kan worden”....

(p. 8.) „De Staat mag toch geen toestanden bevorderen als
 „die der zilverdaling, waardoor de rijkelijk ontwikkelde export-
 „industrie geheel vernietigd wordt!”....

(p. 9.) „De Heer ALFRED PATZ van de firma PATZ & C^d. te
 „Oelnitz.

„In mijn bedrijf heb ik reeds vele jaren opgemerkt, dat met

„het vallen der zilverprijzen de grenzen immer scherper werden, die ik van wege mijne afnemers niet mocht overschrijden, zoodat „het in vele gevallen onmogelijk was, hun te voldoen, en waar ik „het vermocht, werd mijne bate er tot een minimum door terug- „gebracht. Na den val der zilverprijzen in 1893, is de groote be- „stelling voor het zomerseizoen in Japan, niet enkel bij mij maar „overal, geheel weggefallen. Evenzoo heeft het export naar „Mexico en Centraal-Amerika zeer geleden door de zilverdaling. „Sinds twee maanden (hij schrijft 19 Maart 1894) komen wel „bestellingen uit Indië, maar zulke lage prijzen worden bedongen, „dat ik de lasten niet kan uitvoeren, of wel geen redelijk voor- „deel meer behalen.”

Zoo haalt WÜLFINGH nog vele andere firma's aan; de feiten zijn volkomen dezelfde, de cijfers schrikbarend!

(p. 10) „De firma MARKX in Seifhennersdorf, (Saksen) schrijft „o. a.: Sinds 1888 deed ik met succes zaken naar Manilla; hoe „meer het zilver viel, des te moeilijker de zaken werden. De koers „van Londen is, sinds aanvang 1891, 30% gedaald. Geheel mijn „handel naar Manilla is vernietigd. Evenzoo gaat het, wat Oost- „Indië betreft; men eischt lage prijzen, en ten gevolge van den „slechten koers vallen zij te hoog. Dit zijn de zeer beklagens- „waardige gevolgen der zilverdaling; onze vaderlandsche indus- „trie wordt er zeer door benadeeld.

De vereeniging van Saksische bezitters van spinnerijen geeft aan WÜLFINGH dezelfde feiten, en noemt eveneens als haar oorzaak: de zilverdaling.

„Dezelfde vereeniging zond 13 Dec. 1892 een schrijven aan „het „Central-verband Deutscher Industrieller, Berlin”; hierin „lees ik o. a. . . . „Deutschland heeft het hoogste belang bij de „zilverprijzen . . . want het Deutsche export naar de zilverlanden „wordt door de zilverdaling belemmerd, en de Deutsche land- „bouw wordt benadeeld door het import uit de zilverlanden, „vermits de schommelingen in de koersen ten deele den invloed „der graanrechten vernietigen”

(p. 12) „Eene Gladbacher firma stelt hetzelfde vast: De schrikwekkende daling der zilverwaarden heeft onze vroegere betrekkingen met Indië geheel afgebroken; terwijl bij een koers van 50 à 54 pence per ons (zilver) een regelmatige handel op Rangoon, Bombay, Calcutta bestond, wordt sinds geruimen tijd iedere bestelling van daar 30 % lager gesteld en is dus niet uitvoerbaar. Evenzeer zijn onze zaken met Peru eerst tot onze schade gekeerd, en nu geheel geëindigd. . . . juist zoo met betrekking tot Bolivia en andere landen met zilveren standaard, die aan Duitschland in goud moeten betalen.”

(p. 13) *400 export-firma's*, uit 59 verschillende plaatsen van Duitschland, teekenden eene door WÜLFING opgestelde verklaring, waarin ik lees:

„De zilverdalingen en de, door de standaard-verwarring veroorzaakte, valuta verschillen, benadeelen landbouw en industrie, daar zij *het export belemmeren en de prijzen omlaag werpen*”

(p. 13) 30 Juni 1893 schreef een Hamburgsch agent, dat ten gevolge van den val der zilverprijzen één enkel huis 200.000 Mark verloor op buitenlandsche vorderingen en dat alle huizen, die zaken doen met zilverlanden, er gevoelig door werden getroffen.

(p. 15) De Heer JULIUS ZIZOLD in Hamburg, lid der firma ZIZOLD COLZMANN & Co.:

„Uit den aard der zaak, kan ieder slechts voor zichzelf de verliezen aangeven, die de zilverdaling hem, in zijn handel met de zilverlanden, heeft veroorzaakt; toch kan ik wel eene raming beproeven, die dan steunt op mijn jaar-balans. Voor mij is het koersverlies, van 31 Dec. 1892 tot 31 Dec. 1893, 400.000 Mark; dit is het direkte verlies; het indirekte, 't welk hieruit voortspruit, dat de bestellingen tot de helft verminderd zijn, bedraagt 200.000 Mark: te samen 600.000 Mark. Nu bestaan hier nog 5 andere firma's als de mijne; het algeheel verlies is dus ± 3.600.000 Mark enz. . . . De Europeaan in Zuid-Amerika lijdt onder de zilverdalingen: 1) daar zijn *vastliggend* kapitaal in

„zieh minder waard wordt, 2) daar de zilverlanden onder de „dubbele bescherming van tollèn op de Europeesche waren en „nog hogere goud-premiën, meer en meer genoopt worden, zelf „te vervaardigen, wat weleer uit Europa werd betrokken” . . .

(p. 18) 28 Duitsche firma's te Londen, die handel drijven op Indië, China, en Zuid-Amerika richtten aan Z^{Excell.} den Staatssecretaris der Rijks-schatkist, GRAAF VAN POSADOWSKI-WEHNER, een schrijven, waarin hetzelfde staat te lezen:

„Na rijpe overweging hopen zij, dat middelen mogen gevonden „worden, om een kwaad te genezen, dat den handel met de „zilverlanden dreigt te vermoorden. Wij sluiten ons dus aan bij „de petitie, door het bestuur der Londensche Kamer van Koop- „handel tot de Engelsche regeering gericht.”

In deze laatste lees ik:

„Overwegende, dat de handel op het Oosten, door de veelvuldige „en geweldige schommelingen in den wisselkoers en den volkomen „onbevredigenden toestand der zilverquestie ten zeerste wordt „benadeeld enz.”

Hoe dit geschiedt heeft lord BALFOUR ons nader toege-licht, niet waar? . . .

Maart 1894 zonden de Duitsche kooplieden te Hongkong een telegram naar het Min. van Buitenl. zaken te Berlijn, om te vragen of er niets verricht kon worden om de zilverprijzen omhoog te werpen, daar de export-handel van Duitschland op China zeer lijdt onder die lage zilverprijzen. De China-Association te Shanghai zond onlangs aan de Indische regeering een petitie, waarin o. a. staat te lezen: „Gelukkig begint men in Europa in te zien, hoezeer de export-handel zucht onder de zilverdaling! Op eene kolonie, als Hongkong drukt deze daling, daar hier de zilveren standaard heerscht, zeer zwaar, Zoo is b. v. de contributie aan het Min. van Oorlog bij een koers van 2 sh. 6 pence

(de tael) vastgesteld op 320.000 sh.; nu is deze echter 400.000 shilling, daar de tael op 1 sh. 11 $\frac{1}{4}$ pence is gevallen enz. (o. c. p. 19)

WÜLFING's collega in de Commissie, de Heer ALEX. NEUSTADT, Directeur der Badensche Bank te Mannheim, ontving een brief van den Heer J. FRIEDRICHSFELD te Mannheim (4 Maart 1894), waarin staat te lezen:

„Nemen wij aan, dat een handelaar vóór den zilverval . . .
 „voor rond 500,000 Mark had verkocht, maar nog niet leverde
 „en dus nog niet betaalde waren in het magazijn van zijn com-
 „missionnair had liggen, zoo ondergaat hij, als de koers voorheen
 „400 en nu 320 is (tegen pari is de taal 5 Mark) aan deze massa
 „een verlies van rond 100,000 Mark. Zoo groot kan zijn
 „winst niet geweest zijn, dat hij nu niet *verliest* en dit verlies
 „wordt bij iedere zilverdaling scherper. Hij is gehouden, den
 „Chinees de bij kontrakt toegezegde hoeveelheid te leveren, en
 „het hangt geheel van diens believen af, ze nu of over 6 maanden
 „of nog later te betrekken. Den Chinees kan de zilverwaarde in
 „Europa niet schelen; hij betaalt Taels en een Tael heeft 100 canda-
 „rinen, en moet hij meer betalen dan weleer, dan past hij voor
 „de bestelling enz.”

„De Heer WOLDEMAR SCHUSTER (firma Gebr. SCHUSTER) te Mark-
 „neukirchen, Saksen (muziek-instrumenten).

„ . . . De zilverdaling werkt bijzonder nadeelig op onze industrie.
 „Het volk aan de andere zijde der zee begrijpt dit alles niet en
 „wil voor hetzelfde geld als weleer (zilvergeld) dezelfde zaken
 „hebben en zoo wordt het export derwaarts gestremd.

„WINKLER & SOHN te Rochlin, in Saksen, schrijft:

„De immer toenemende zilverdaling heeft onze zaken zeer be-
 „nadeeld. Wij werkten lange jaren met Oost-Indië, maar dit
 „wordt immer moeilijker, zoodat wij reeds besloten hebben, dit
 „gebied geheel prijs te geven enz.” (p. 26 o. c.)

Gelijk ik zeide, ware het mij te doen een pleit te winnen, dan kon dit getuigenis der praktijk wel beslechten!

Het is toch zeer lastig bij deze tallooze kooplieden te gelooven aan een soort manie, die hen een zeker premie-spook voor den geest zou tooveren! Maar er is van een spook of een pleit geen sprake bij zoo algemeene overeenstemming, er is enkel sprake van een „hoe”, niet van een weifelend „of”

* * *

De vriendelijke lezer heeft mogelijk van den aanvang vermoed, dat ik ook nú niet enkel den Heer WÜLFINGH als getuige op wil roepen.

Wij moeten ook anderen hooren. Luister naar CHABRY, den vice-president der Bimetallieke Liga in Frankrijk. Deze gezaghebbende man schrijft in de inleiding der vertaling van Mgr. WALSH's werk (n^o, 3).

„Vóór 1872 leverde Frankrijk gemiddeld 35 % der zijde, die te Lyon werd verwerkt in de fabrieken. Japan ongeveer 12 %.
„Toen waren echter goud en zilver op gelijken voet als munt en de yen (Japansche munt van ongeveer 5 francs) was in goud waard: 5 francs 19. Nu kost de yen niet meer dan 3 fr. 02
„en als de Japannees nu in Frankrijk voor 5 francs zijde koopt, trekt hij in plaats van één yen, er 1½. Het gevolg was, dat Frankrijk in plaats van 35 % nog 9½ %, maar Japan 21 % in plaats van 12 % voortbrengt der Japansche zijde.” (p. IX).

„In 1872 maakt Frankrijk 1.128 000 kilo's en in 1893 nog slechts 562.000.

„In 1872 verkoopt Japan 408.125 kilo en in 1893 1.248.197!

„In 1873 maakt Canton 138.150 kilo en in 1893 verkoopt het 1.226.136! Zoo verlaat eene industrie een land, dank aan de standaard-wisselingen en de waardeverhooging van goud. Evenzoo staat het met de wol, het graan, den wijn, het vee enz.” (p. IX).

Mgr. WALSH zelf, in het bekende geschrift, voert, p. 28, Prof. NICHOLSON aldus sprekend op:

„De manufacturier van Lancashire, om te verevenen de koers-

„dalingen heeft zijn winst tot het minste moeten beperken, en „op alle mogelijke wijzen zijn kosten verlagen. Tot zekere hoogte „heeft hij het verlies kunnen dekken door zijn materiaal te ver- „beteren, maar het algemeene gevolg, — door de moeilijkheid, „de prijzen in Indië te verhoogen, — was voor eenige produkten: „er den uitvoer van te verhinderen en voor andere, dat zij in „scherper concurrentie kwamen. En als men tot den grond der „zaak doordringt beteekent dit, dat de manufacturiers van Indië „zijn *beschermd*.” (NICHOLSON, Money and monetary problems „p. 267).”

Dr. FRIEDBERG oordeelt niet anders:

„In de zilverenquôte-commissie is door een lid het feit vast- „gesteld, dat door het dalen der Roepie koers het export van „Boomwolgarens uit Indië tot in het hart van Duitschland mogelijk „werd.” (= premie op uitvoer) (p. 76).

Graaf VON MIRBACH teekent aan:

„In Hamburg waren de zilverprijzen als volgt:

„1871 178 Mark voor 1 kilogram.

„1892 116 „ „ 1 „

„1893 tusschen 90 en 100 Mark. Hieruit is *gemakkelijk te be- „grijpen*, welke groote verliezen voor vele kooplieden moesten „ontstaan, die belangen in landen met zilverstandaard hebben.” (p. 14).

Hierbij sluit zich, — met scherpzinnige beperking, — onze BOISSEVAIN aan:

„Menig handelaar weet voor zich, die bezwaren te boven te „komen, al zal hij toch menigmaal *onvermijdelijk* blootgesteld „blijven aan verliezen, die hij niet in zijne berekeningen kan „opnemen. Maar zou toch niet het verkeer met dergelijke landen „aanmerkelijk winnen, indien deze bezwaren werden opgeheven?” (N°. 9, p. 94).

En met scherpen spot Jhr. ROCHUSSEN (N°. 8, p. 26), de dwaasheid van den goud-standaard hekelend:

„Gelijk de voorstellen van BAMBERGER en LASKER kunstig omsluierd waren, zoo werd hun heilzame werking ook op geenerlei wijze duidelijk gemaakt. Groot en klein, alle boeren lieten zich leiden tot hun waarachtig belang. Dit leeren zij nu uit een geschrift van Dr. BAMBERGER, bijna een vierdeel eeuws na de invoering van den gouden standaard; dit geschrift leert de Heeren BAMBERGER en LASKER aan de verbaasde wereld kennen als de . . . weldoeners van den landbouw, want de goud standaard bewerkt door het bevorderen van *overzeesche* graan-aanvoeren dat de vaderlandsche . . . landbouw . . . binnen de gewenschte . . . grenzen blijve, gelijk de goudmannen orakelen.”

WILLMANNS (o. c. p 21).

„In die zilverlanden (Mexico etc.) kwamen weleer 10 Mark overeen met 2.40 dollar, nu gelden die 10 Mark 5 dollar. De invloed op de Europeesche industrie is tastbaar! Bij verminderden verkoop teruggang der prijzen . . . en ten laatste algeheele vermindering van den uitvoer. De Europeesche voortbrengselen zijn tot een prijs gestegen (voor de zilverlanden) die door het volk niet meer kan worden betaald. Het export naar de Zuid-Amerikaansche zilverlanden is, tengevolge der laatste zilverdalingen (1893), geheel verlamd. Enkel voorwerpen van hoogere weelde zijn nog goed, om uitgevoerd te worden: maar hiervan kan de industrie niet bestaan! Het export der massapartikelen is gestremd . . . Men moge hooge cijfers aanvoeren, men moet ze onderzoeken, want het scheelt *veel* of 1000 Mark in ijzer en katoen of in zijde en lijfsieraden worden uitgevoerd!”

Zoodat een der hoofdvoorstanders van den gouden standaard, de Franschman GEORGES RAPHAËL LÉVI (N°. 35) schrijft:

(p. 323). „Het is *niet aan twijfel onderhevig*, dat de dollar, — als de Bryan-partij in Amerika overwint, — in het buitenland dalen zou, zoolang het zilver in waarde staat beneden het goud.”

D. i. zoolang in het buitenland niet, (gelijk *dan* in Amerika), goud: zilver als 1:16, maar 1:32.

„Wat een Amerikaan nu koopt in Frankrijk of Engeland voor één dollar zou hij dan 2 dollars moeten betalen . . . uit dien hoofde zouden de Amerikanen dus geen baat genieten, tenzij men als zoodanig beschouwe *eene beperking van den invoer*.”

Deze zou er dus volgens LEVY het gevolg van zijn.

„De plotselinge stijging der buitenlandsche koopwaren, gewaardeerd in dollars”

(*Meer dollars dus dan weleer*).

„zou den handel onderstboven keeren en, minstens in den aanvang, de inkoop en belemmeren door Amerika in het buitenland gedaan . . . Zij zouden dan b.v. 100 francs met 40 dollar moeten koopen inplaats van met 20 en 100 £ met duizend dollar in plaats van nu met 50; het gevolg voor den invoer in Amerika is onloochenbaar . . .

„Daartegenover staat: de koopwaren, die door Amerika worden uitgevoerd, worden hun betaald in het geld der koopende landen; daar nu een zelfde hoeveelheid dier munt in 't vervolg een grootere som dollars vertegenwoordigt zullen deze uitvoerders in schijn meer innen dan weleer; de francs en £ zullen een grooter aantal dollars vertegenwoordigen.”

Dus premie op den uitvoer; ziedaar LEVI's besluit.

Toch ware, volgens hem, de winst enkel „in schijn”, daar een grooter verlies deze winst zou boeten, gelijk hij voorts verklaart.

Maar het feit, gelijk het daar ligt, het bestaan eener import- en export-premie, door zilverdaling veroorzaakt, dit feit met al zijn onhebbelijke gevolgen ontkent zelfs RAPHAEL LEVI niet. Evenmin twijfelt THEOD. FRITSCH:

„Het Deutsche geld heeft heden ten dage in het internationaal verkeer veel waarde en bezit in het buitenland eene groote koopkracht. Meent gij nu, dat dit het volk ten zegen strekt? Laat eens zien. De Roebel staat laag, de Mark (goud) staat hoog. Wisselt iemand nu Duitsch geld tegen Russisch Roebelgeld in,

„koopt hij daarvoor rogge in Rusland, betaalt den kleinen tol
 „en verkoopt in Duitschland het graan weder tegen Duitsch goud
 „geld, dan maakt hij goede zaken . . . en onze landbouw lijdt
 „en jammert. Dus: de groote koopkracht van het Duitsche goud
 „ruïneert den binnenlandsehen producent. Mocht men dan bijna
 „niet wenschen, dat het Duitsche geld minwaardig mocht worden;
 „zou niet een hoogere koopkracht van den Roebel vele Duitsche
 „industrieën, in haar uitbreiding naar Rusland, ten bate komen
 „en de Duitsche productie bevorderen? Waar blijft toch het
 „gezond verstand bij zulke toestanden?“ . . . („Deutsch Soc. Bl.”
 p. 262. 1893).

Neen Dr. LIEBER streed niet met windmolens toen hij
 uitriep: (o. c. p. 57).

„Tegenover de sociaal-demokraten wil ik de vrijheid nemen te
 „bemerken, dat het belang van *millioenen arbeiders*, die in onze
 „industrie werken, afhangt van de vraag, of deze industrie *nog*
 „in staat is te verkoopen aan het buitenland. Als onze industrie
 „niet meer uitvoeren kan, — en juist die *verkoop aan het Buiten-*
 „*land* hangt (ganz wesentlich) zeer *innig samen met de regeling*
 „*der standaardvraag*, als onzê industrie niet meer uitvoeren kan,
 „dan zullen zij (die arbeiders) noch in goud noch in zilver eenig
 „loon meer beuren!”

*
 * * *

Premie en tol door zilverdaling; deze premie en tol zeer
 gemakkelijk te verklaren; beide tastbaar in hoogst beden-
 kelijke finantieele en sociale gevolgen: ziedaar schering en
 inslag van dit somber weefsel!

HOOFDSTUK IV.

Gewenschte matiging.

Het lust mij niet kleinkeurig toe te zien, of mogelijk op den effen weg eenige steentjes liggen, waar kleinzeerige menschen aanstoot aan zouden nemen; ik zeg liever: die weg is glad, effen, goed. En ik meen dit, na het voorgaande, zonder vrees van overdrijving te mogen beweren: deze kwestie kan niemand, die er den weg eeniger mate in kent, op onoverkomelijke moeilijkheden doen stuiten.

Toch moet ik bekennen, dat men verstandig voort moet gaan; er liggen hier en daar voetangels en klemmen, en dit is erger; 't kan gebeuren, dat de voortvarende wandelaar er in stapt, en dan mismoedig uitroept: „wat een weg!”...

Voorzichtig dus!

Allereerst men besluite niet kordaat-weg als volgt:

„Indien den zilverlanden boven de goudlanden zulk een „voorsprong gegeven werd, dan moeten zij toch schatrijk „zijn geworden! Is dit echter wel 't geval?”

Mijn vriendelijke lezer doorschouwt wel, dat hier een voetangel ligt.

Vind, door een buitenkansje, een rijksdaalder, maar heb een gat in den zak, waar de rijksdaalder weder door valt...

Laat mij het buiten beeldspraak zeggen: een volk is

niet gebaat bij de voordeelige kansen van weinigen, waar de Staat als geheel voor die bate moet boeten.

De Heer FRIEDBERG oordeelde niet anders:

„De Roebelkoers is, als deze daalt, minstens een verscherpende „factor voor den uitvoer van Russisch graan (premie dus op den „uitvoer). (o. c. p. 78).

„Terwijl de Russische Minister KATKOFF volkomen juist beweerde, „dat de daling van den Roebelkoers voor het export der land- „bouwproducten een ware „bescherming” is, heeft de Russische „Minister van Financiën, die gedwongen is voor de zeer groote „Russische leeningen de meeste renten in goud te betalen, een „geheel ander belang; de *hooge* koers van den Roebel (die voor „*hém* van belang is) komt, ik twijfel er niet aan — niemand, die „met de Russische toestanden bekend is, kan er aan twijfelen, — „den landbouw tot schade en deze zou er voordeel bij hebben „als de Roebelkoers op 170 of 165 zonk.” (o. c. p. 14).

Met andere woorden: Wat de premie inbrengt, verdwijnt in de kolken der belasting; de zilverdaling noodzaakt tot voldoening van dezen eisch: méér zilver voor 't gelijk bedrag goud. Ik schrijf geene brochure over de geheele muntquestie en stip dit punt dus lichtelijk aan; wie de questie voelt, voelt ook het antwoord.

* * *

Een ander moeilijk te voldoen mensch kan ter goeder trouw meenen:

„Ik ben het eens met de voorgaande beschouwingen en „de feiten spreken beslissend; maar 't kan toch niet zitten, „waar gij zegt; want als zilver in prijs daalde *steeg* *toch* „ook de markt in 't zilverland. Voorheen b. v. voor 1 goud „2 zilver en voor 1 zilver 2 graan; dus voor 1 goud 4 graan; „nu voor 1 goud 4 zilver, — toegegeven; maar voor 1 zilver

„in 't zilverland 1 graan, dus nog immer voor 1 goud 4 „graan en uw *premie* bestaat niet.”

Ongeveer dezelfde moeielijkheid staat ook voor oogen na deze redeneering:

„Voorheen kocht zilver de helft minder koopwaren in een „land met *gouden* standaard dan thans; de gulden b. v. „koopt daar niet voor de zilverwaarde dier munt maar „voor haar goudwaarde ($\frac{1}{10}$ van *f* 10 goud) Welaan, de „markt daalde in de goudlanden ongeveer 50 %. *Zilver* „koopt dus hier evenveel nu als weleer. — In het *zilver* „land vind hetzelfde plaats. De premie door de zilverdaling „bestaat dus niet.”

Ik antwoord hierop, voor zoover het pas geeft.

Vooreerst: niet te vlug!

De zeer vele deskundigen, wie ik het voord gaf, verklaren eenstemmig het tegendeel. (Zie Hoofdstuk I).

Vervolgens: de tallooze handelaren, de vertrouwbaarheid van wier ervaring boven spitsvindigheden waarde bezit, getuigen iets geheel anders. (Zie hoofdstuk II en III).

Dan dit: die premie *moet* bestaan:

Dr. FRIEDBERG spreekt (o. c. p. 74).

„Bij economische vragen gaat het immer over saamgestelde „verschijnselen; op import en export oefenen nog een geheele „reeks andere oorzaken haar invloed, behalve de standaard-regeling. „Maar dat de standaard *mede* een factor is en *ceteris paribus* „zich ook doet gelden, dit *kan niemand bestrijden*, als „men niet ontkennen wil, dat onze kooplieden logica en scherp- „zinnigheid genoeg bezitten om de valuta-verschillen tot hun „voordeel aan te wenden.”

Die premie *moet* dus bestaan zoolang handel handel is...

Waar zit de fout der redeneering, vervat in de opmerking?

Volkomen juist is de bewering: voor wat de waarde van

ongemunt zilver voorstelt, koopt men nu b.v. in 't goudland Engeland dezelfde hoeveelheid waren als weleer, want voor *gemunt* zilver (dubbele waarde) koopt men nu de *dubbele* massa van vroeger dagen. Voor een bedrag ongemunt zilver koopt men dus in 't *zilverland* dezelfde goederen van weleer Maar dit raakt zelfs *de questie* niet! —

De gevolgtrekking: dus geen premie op export van zilver naar goudland, — geen stremming van export in omgekeerde richting, hangt geheel in de lucht.

De moeilijkheid gewaagt immers van de *nationale* markt en de standaardquestie doet zich gevoelen in den *internationalen* handel. Daar *alléén*; — op het punt, wel te verstaan, dat wij thans bespreken.

Goud koopt zilver en met dit zilver waren in het zilverland, — de *dubbele hoeveelheid van weleer*, en die massa *drukt* de markt der goudlanden, ziedaar de questie. Dit is de geheele brochure van den Heer SMID, — dit is scheuring en inslag der getuigenissen, door mij aan 46 mannen van erkend gezag ontleend. Er komt geen sprake van *nationale* markt op zichzelf beschouwd!

De Heer van GÜLPEN schreef mij 6 Aug. 1897 over deze „moeilijkheid”:

„So argumentirt man *innerhalb* der Grenzen des Landes und „darin liegt der Fehler. Die Währungsfrage tritt erst hervor „wenn von einen *Goldwährungslande* nach einem *Silberw.-lande* „versandt wirdt oder umgekehrt.”

Waarlijk geen wonder, dat deze invloed zich in de standaardquestie niet doet gelden, waar ieder die den *aard dier questie* in 't oog houdt, inziet, dat hij zich niet *kan* laten gevoelen.

In den internationalen handel is hij onmiskienbaar, onverbiddelijk.

En toch, — *mits* vooreerst de markt der waren in de zilverlanden *niet* zij gestegen.

Welnu, wat BOISSEVAIN in zijn jongste werk schreef (p. 65) is waarheid:

„Trots de toeneming van muntmetaal (door de ontwikkeling van het binnenlandsche handelsverkeer en de vermeerdering der binnenlandsche produktie (p. 64) werd de verhouding hiervan tot alle andere zaken, goederen en diensten, duurzaam niet gewijzigd.... waardoor de economische toestand dier landen zich zelfs gunstig ontwikkelde.”

En dit rekenen onafwijsbaar de consulaire berichten u vóór: de markt is in de zilverlanden *niet* gestegen.

De premie bestaat dus wèl.

Theorie, praktijk, tastbare gevolgen stemmen overeen.

*
* * *

„Hola!” — roept iemand — „nu smokkelt gij!” BOISSEVAIN schrijft in hetzelfde werk („de munttoestand in 1897”) p. 69:

„Sedert 1893 is daling in de waarde van het zilver niet alleen in de verhouding tot het goud, maar ook tot alle andere koopwaren onmiskenbaar. De loop der prijzen in Japan, al kunnen daar ook andere redenen toe hebben bijgedragen, schijnt dit duidelijk aan te geven.”

De markt stijgt dus wèl in die landen....

De premie verdwijnt!....

En dus ook de beteekenis der questie?....

Lezer, laat mij u eene gebeurtenis verhalen.

Er huist in een van Nederlands steden een welgezeten burger, tevreden, in het rustig bezit van een begeerlijk levenslot; hij heeft een lieve vrouw, het milde glimmen van wier oogslag zijn zoetst geluk, — vroolijke, geestige kin-

deren het schudden van wier krullebol zijn prettigste uitspanning is.

Maar een konkurrent loert op den eerlijken rijkdom van den onergdenkende. Met praktijken, die een eerlijke handel diefstal heet, maar die, onder schooner namen, niet ter deure worden verwezen aan ieder handels- of bankiers-kantoor, weet de mededinger onzen argeloozen burger te verstrikken in zijn treken.

Van welstand tot behoefte, van behoefte tot gebrek en nooddrift 't was al de vraag van enkele maanden.

Nu zit met roodgeschreide oogen, vervallen, schrikwekend bleek de vrouw daarneder, — dreigend schittert en stekelt het starend oog des mans, — ingevallen is de weleer blozende wang der krullekopjes.

Ga nu naar dien man, lezer, en zeg hem: „Man, wat „klaagt ge en zit wrevelig neder, daar de Regeering zulke „gevloekte treken aan zijn burgers laat spelen; wees blij- „moedig, de dag nadert, waarop uw konkurrent van zijn „fielterij niet meer genieten zal, de hooge Regeering voorts „al deze schurkerijen beletten.”

Geloof ge niet, dat de man uw troost onmenschelijke ironie zou achten?

„Hoe, is mijn fortuin, is mijn lieve vrouw, zijn mijn „kinderen gebaat met uw erbarmelijke toekomst-muziek? „Geef mij terug lust en leven, mijn ontweldigd recht, „mijn uitgestroopt bezit, mijn ontredderden boedel, — „praat niet tot iemand, die aan 't verdrinken is, over „een nieuwe uitvinding van zwemboeien! Dat is tergend!”

* * *

Ik had mij vast voorgenomen zeer kalm te blijven, maar

de verontwaardiging werpt in de woorden gloed; ik kan den kregelen spotlust, de berekende domhouderij dier haute-finance niet gelijkmoedig dragen, die zelf met koortsigen hartstocht naar schatten brandt en de meest argelooze koelheid veinst, waar de menschelijke gemeenschap jammert over het verloren goed.

Ja, het is volle waarheid, wat BOISSEVAIN schrijft in zijn jongste werk (p. 65).

„Deze fluctuatiën mogen tijdelijke winsten hebben gegeven „aan den exporthandel, hier stonden ook verliezen tegenover. „En de zoogenaamde export-premie, welke de daling van, bijv., „den Engelschen wisselkoers op Indië aan den export-handel „aldaar verschaft, kan ook immers uit den aard der zaak, „geen oorzaak zijn van *aanhoudend* voordeel, want in de prijs- „verhouding der exportartikelen moest *spoedig* daarmede rekening „worden gehouden.”

Ja, dit is waar.

Maar waar is óók, dat de ruïne achterblijft al houdt de orkaan op met loeien; — waar is óók, dat de 25 jaar schrikbewind van het goud-stelsel (1870—189...) landbouw en industrie vermoord hebben, minstens lamgeslagen, in Europa's eertijds bloeiende rijken; gevoerd tot *onnatuurlijke* bescherming, tot vervalsching der waren, tot ontwrichting der nationale kracht, tot verwoesting van 's lands welvaart, tot stremming van uitvoer en zwoegen der markt onder verpletterende mededinging.

Ik weet, dat de konkurrentie, — ALEX VAN GÜLPEN schreef het mij nog 6 Augustus 1897, — spoedig de valuta-verschillen „ausgleicht”, gelijkmaakt, verevent; maar het zilver wordt in zijn dalingen niet als door een automatische rijzing der markt gevolgd; de nekslag is gegeven aan duizenden, vóórdát het schild nog opgeheven is ter dekking.

Daarbij dit: 't gaat niet bloot om de winst der handelaars, het gaat ook, het gaat *vooral* om het bestaan der landbouwers. Al daalde dan ook de markt der goudlanden, zoodat het gewin der export-premie voor de handelaars der zilver-gewesten *ten deele* verviel, toch blijft die premie bestaan *in beginsel*; zij blijft ter internationale markt door de zwenkingen der goudprijzen van het zilver; vooral: zij oefende haar invloed een vierendeel eeuws en dwong *geweldig* de Europeesche markt omlaag.

Er bestaat geen reden voor dezen *zwendel*, die de Europeesche volkeren met vernieling dreigt, den handschoen op te nemen, ... en in 't algemeen *zijn bestaan* in een nevel van twijfelingen te hullen, omdat „door de schier algemeene daling der Europeesche markt”, — ruïneerder gedachtenis! — „niet immer meer de volle winst dier premie genoten wordt.”

Neen! omdat het export der zilverlanden een voor-sprong kreeg door de daling der zilverprijzen, daarom duurt nu voort, wat Europa's markt uit de voegen lichtte: de doodelijke invloed van het wit metaal.

Deze wierp de markt omlaag;

deze, — blijft de toestand, — blijft ons immer dreigen met nieuwen druk op de handelsbeweging;

deze, — het hoog gewin moge dan, door ondersteld schier evenredige verevening der markt, worden verkort, — deze duurt voort, zoolang niet evengenoemde markt op de maat danst met de grillen der zilver-termijn-speculatie.

Welnu, dit zal de markt nimmer doen; het gewin blijft dus bestaan.

CHABRY schreef mij in antwoord op de bedenking, die ons thans bezig houdt een merkwaardigen brief; ik had de

moeilijkheid zoo scherp mogelijk opgesteld (Mei 1896) en hij kwam inderdaad in den waan, dat ik het bestaan van „premie” en „tol” betwistte.

Ziehier zijn merkwaardig antwoord:

„Monsieur

„Je viens de recevoir votre lettre avec quelque retard parce que, „en ce moment, je ne suis pas à mon domicile habituel, mais „habite à la campagne par l'été. C'est ce qui vous explique le „retard de ma réponse.

„Voici ma réponse à votre interessante lettre.

„Vous vous y occupez d'un point de vue spécial savoir: quelle „est l'influence de la crise monétaire sur les opérations commer- „ciales de ceux qui se livrent au commerce d'importation ou „d'exportation ?

„Et vous trouvez avec raison que les résultats de la crise ne „sont pas les mêmes vis à vis de ces *négociants* en blé que vis „à vis des *producteurs* de blé des pays d'or.

„Seulement comme vous ne vous êtes pas rendu compte suf- „fisamment je crois, que les producteurs et les négociants sont „dans des conditions absolument différentes, vous êtes tout prêt „à conclure, que les effets de la crise sont contre les producteurs „les mêmes que contre les négociants. Là est l'erreur que je vais „tâcher de dissiper.

„Evidemment si la puissance de l'or avait augmenté vis à vis „de la monnaie des pays à argent, mais n'avait pas augmenté „vis à vis des marchandises des pays à monnaie d'or les négo- „ciantes feraient des affaires fort lucratives.

„Si par exemple 1 shelling achetait en Angleterre autant seule- „ment de blé aujourd'hui qu'autrefois: que la roupie fut restée „dans l'Inde, vis à vis du blé de l'Inde, dans la même situation, „on pourrait aujourd'hui en achetant les roupies à $\frac{1}{2}$ prix, „acheter dans l'Inde le blé à $\frac{1}{2}$ prix puis le revendre à double „en Angleterre. Mais comme le prix du blé a baissé de $\frac{1}{2}$ en „Angleterre cette dernière opération n'est plus complètement possible.

„En sorte qu'après avoir acheté le blé à $\frac{1}{2}$ prix en Inde, il faut le revendre à $\frac{1}{2}$ prix en Angleterre.

„Alors vous concluez : mais où donc sont les fameux bénéfices de la crise monétaire ?

„Voilà bien votre raisonnement et je ne crois pas l'avoir affaibli.

„Mais en le condensant ainsi, vous voyez clairement que vous ne vous êtes occupé que de la situation du négociant en blé qui *l'achète et le revend*, mais nullement de celle du *producteur* de blé qui le vend seulement et ne l'achète pas, ou du moins l'achète par *son travail* et non avec de la monnaie.

„Car le négociant peut, sans perte, revendre à $\frac{1}{2}$ prix. ce qu'il a acheté à $\frac{1}{2}$ prix : mais le cultivateur ne peut pas vendre à $\frac{1}{2}$ prix ce qui lui coûte *le même prix* qu'autrefois en salaires ou intérêt de dettes ou fermage. Là où le fermage a baissé la perte a été pour le propriétaire au lieu de l'être pour le fermier seul ; mais si l'on considère en bloc fermiers ou cultivateurs et propriétaires c'est à dire producteurs de blé des pays à monnaie d'or on voit que vendre à $\frac{1}{2}$ prix produit pour eux une perte sèche sans compensation tandis que pour le négociant la compensation existe du fait qu'il a *acheté* à $\frac{1}{2}$ prix.

„Il ne faut donc pas confondre les deux situations.

„Bien plus elles sont *opposées*.

„Si en effet, le blé se vendait le même prix que jadis en Angleterre alors que grâce à la baisse de la roupie on l'achèterait à $\frac{1}{2}$ prix aux Indes, le négociant ferait à la vérité des bénéfices scandaleux, mais d'un autre côté les producteurs ne feraient aucune perte puisqu'il auroient conservé les prix de vente anciens et ils ne se plaindraient pas.

„Or cette supposition est fausse ; car, grâce à la concurrence l'égalité des prix s'établit toujours, en théorie, d'un bout du monde à l'autre ; et un shelling a forcément, en théorie, la même puissance d'achat en Inde ou en Angleterre sauf l'effet des frais de transport, frais de change de monnaie, agio etc.

„Mais de ce que la crise actuelle ne peut pas détruire cette loi générale du nivellement des prix, de ce que le spéculateur ne peut pas gagner 100% sur le change de sa monnaie, il n'en faut pas conclure comme vous semblez disposé à le faire.

„1°. Que le change ne signifie rien et que le négociant n'y gagne rien.

„2°. Que le cultivateur de nos pays par conséquent n'y perd rien ; et qu'il doit chercher ailleurs la cause de la baisse, alors que cette baisse vient bien *uniquement* du change.

„En effet. 1°. il est inexact de croire que le négociant ne gagne rien, sans quoi il ne ferait pas son métier. Il faut qu'il y ait bénéfice non seulement pour ceux qui achètent et revendent du blé, mais aussi pour ceux qui achètent et revendent des roupies. C'est-à-dire qu'il faut que les prix ne soient pas complètement nivelés. Si le banquier qui achète des roupies à la bourse de Londres ne ferait par de bénéfice à la revente, il n'en achèterait pas, de même pour le négociant en blé. Car ces deux professions sont généralement séparées. Quand elles sont réunies sur la même tête, la même tête fait les deux bénéfices, voilà tout.

„Quel est le taux de ces bénéfices ? Je l'ignore. Il dépend d'abord de la concurrence que se font entr'eux les négociants en roupies et les négociants en blé. Et cette concurrence est d'autant moins grande que le nombre des concurrents est plus restreint. Or le commerce de l'orient a toujours été en un petit nombre de mains, donc la concurrence y est minime et les bénéfices considérables.

„Il dépend ensuite des variations dans les cours du change et de l'habileté à en profiter. Quand l'Inde ferma en 1893 ses monnaies à la frappe de l'argent, les cours de ce métal et celui de la roupie (coté en or) baissaient de 20 % en *huit jours*. „Pour ceux qui avaient acheté du blé ce fut un bénéfice de 20 % puisqu'il purent se procurer des traites à 20 % de baisse. „Pour ceux qui avaient vendu des traites à décembre, même résultat car ils purent les racheter en bénéfice etc.

„Il est certain qu'au début de la baisse de l'argent les bénéfices furent d'autant plus considérables que la source de la baisse était moins connue, et que ceux qui la connaissaient pouvaient mieux régler leurs combinaisons sans crainte de concurrence.

„Aujourd'hui encore le cours de la roupie dépendant absolument du petit groupe de banquiers de la Cité qui mene à sa guise

„la crise monétaire, soyez sur qu'il la mène au mieux de ses
„intérêts.

„Voilà pourquoi leur sort me préoccupe peu et que je songe
„surtout dans ma polémique aux *producteurs* de blé, c'est-à-dire
„aux cultivateurs de nos pays qui, eux, sont dupes de tout cela.

„En effet il est connu et reconnu que la baisse effroyable
„du prix du blé dans nos pays *n'existe pas* aux Indes, au Japon
„en Chine en Argentine *vis à vis la monnaie de ces pays là*.
„(L'Argentine se complique de l'effet du papier monnaie déprécié
„à l'intérieur, ce qu'il faut déduire).

„Le blé de l'Inde comme celui de l'Angleterre a baissé de
„50 % *vis à vis du shelling*, mais le blé de l'Inde n'a pas baissé
„de 50 % vis à vis de la roupie.

„1 roupie égale la même quantité de blé *aujourd'hui qu'il y a*
„20 ans. Voilà qui est reconnu par tous et voilà où est la crise
„monétaire. Salaires, blé, marchandises ont là-bas gardé la même
„valeur monétaire depuis des siècles parce qu'on y a gardé la
„même monnaie.

„Cette même valeur monétaire a changé chez nous parce que
„nous avons changé notre monnaie.

„Le cultivateur indien qui vendait son sac de blé 10 roupies
„il y a 20 ans, le vend encore aujourd'hui 10 roupies et sa
„situation n'a pas changé.

„Si, à cette époque, on eut voulu porter ce blé en Angleterre
„il y eut coûté 20 shellings, puisque 1 roupie valait 2 shellings.

„Aujourd'hui que la roupie vaut 1 shelling, le même sac de
„blé qui vaut toujours 10 roupies dans l'Inde peut se transporter
„en Angleterre et n'y coûter que 10 shellings au transporteur.

„Grâce à la baisse de la roupie le spéculateur peut donc
„introduire en Angleterre du blé qui lui coûte $\frac{1}{2}$ moins qu'autrefois
„bien qu'il paie le même prix que jadis au cultivateur indien.

„Il a donc devant lui une marge de bénéfice de 100 % du
„chef seul du change des monnaies et il domine par suite le
„marché anglais.

„Qu'il puisse ou qu'il ne puisse pas réaliser complètement ce
„bénéfice de 100 %; que d'autres concurrents fassent la même
„opération, que pour attirer à lui les acheteurs anglais il doive

„baisser son prix au dessous du prix anglais et par conséquent
 „réduire son bénéfice; que ce bénéfice puisse même, avec le
 „temps, être réduit au *taux ordinaire des bénéfices de tout com-*
 „*merce* (jesuis accomodant, j'espère) peu importe: le négociant
 „importateur n'en impose pas moins la baisse au cultivateur
 „anglais. Il lui impose une baisse ruineuse; il ruine l'agriculture
 „anglaise et l'agriculture européenne *grâce aux prix de revient*
 „*que lui procure le change.*

„Ce prix de revient est en effet fixé par un cours de change
 „sans cesse baissant, tandis que le prix de revient du producteur
 „anglais ne baisse pas. En sorte que chaque fois que ce dernier
 „baisse son prix de vente, il voit disparaître ses bénéfices et, par
 „suite, son *capital*, puisque la valeur du capital est toujours
 „proportionnelle aux bénéfices qu'il produit.

„Toute la baisse que je viens de décrire vient bien uniquement
 „de la baisse de la roupie. Le coût de la main d'oeuvre dans
 „l'Inde, du prix des bateaux et de tout ce qu'il vous plaira n'ont
 „rien à y voir, puisque je n'ai pas eu besoin de les nommer
 „dans mon raisonnement.

„Si les salaires baissaient encore dans l'Inde (ce qui me paraît
 „difficile) sans doute le blé y baisserait encore et la baisse actuelle
 „s'accentuerait ici.

„Si le prix baissait même résultat.

„Tout cela *s'ajouterait à la baisse de la roupie*; mais rien de
 „tout cela ne saurait créer dans l'avenir et n'a pu créer dans
 „le passé la *baisse même de cette roupie.*

„Or c'est la baisse de cette roupie qui reste la cheville
 „ouvrière de la puissance d'achat du shelling et par conséquent
 „de l'introduction du blé étranger; car ce qui s'applique à la
 „roupie s'applique au dollar argentin, au taél, au yen etc.
 „à toutes les monnaies qui ne sont pas au pair de l'or.

„Donc l'introduction des marchandises des pays à monnaie
 „d'argent *pivote* autour de la hausse de l'or par rapport à l'argent;
 „cette introduction règle les prix chez nous des marchandises que
 „nous produisons et force nos producteurs à baisser leurs prix.

„Cette hausse de l'or par rapport à l'argent est précisément ce
 „qu'on appelle la crise monétaire.

„Donc la baisse dont nous souffrons est le résultat de la crise monétaire.

„Ce qu'il fallait démontrer.

„Voilà, monsieur, ma réponse dont vous voudrez bien excuser la longueur, si j'ai réussi à être clair.

On est trop tenté de croire que les bénéfices des importateurs „sont *égaux* aux pertes des producteurs puisqu'il ont la *même cause* monétaire. C'est une erreur. Toute la perte est pour nos producteurs son doute, mais tout ce bénéfice n'est pas pour les importateurs. Ils ont leur part sans doute; mais les rois de l'or, créanciers du monde, qui nous ruinent, ont aussi la leur. Tout ce qui s'évalue en or *baisse*. Tout ce qui est en or *se maintient* *immuable*, c'est à dire que peu à peu les créanciers absorbent l'actif de leurs débiteurs Or les débiteurs c'est l'humanité entière; les créanciers c'est une poignée de financiers de Londres: voilà mes amis, et mes ennemis.

Votre bien dévoué,

A. CHABRY."

Waarheid is derhalve, dat die „premie" niet immer geheel ten goede komt aan den handel zelf, — waarheid echter ook, dat de markt de zwenkingen der koersen *niet als bij tooverslag* volgt; van 1 Augustus tot 1 September '97 is de zilverprijs gevallen van 30 op 24 pence het Engelsch ons; — meent men, dat deze verdiensten verdwijnen in de lucht? ... Of meent men, dat de Aziatische markt als eene hinde deze huppelingen van het zilver meemaakt?

Op den duur zal de prijs gelijk worden, — ja, maar dan nog blijft dit waar: dit geschiedt dan door de onnatuurlijke daling der markt in de goudlanden, — onnatuurlijk, daar zij voor een groot gedeelte het gevolg is der export-premie, door de zilverdaling verleend aan produkten der zilver-landen.

Niet de vraag, of deze of gene 50, 100 % verdient is een sociale vraag, maar of zijn gewin de maatschappij werkelijk ontstelt.

Zoo staat dan, — ik verzoek den lezer te denken aan de vorige schets van den geruïneerden koopman, — zoo staat dan de geheele levens-questie in volle kracht voor Europa: „zullen wij onzen landbouw, onze industrie door „het „*péril jaune*” laten verpletteren?”... Het gele ras heeft het witte metaal en de speculatie met het witte metaal is moordend voor Europa. Ons werelddeel heeft te kiezen: de eigen markt prijs geven aan de zilverlanden, of mededingen tot hongersnood-prijzen. Hongersnood-prijzen, want al daalde de markt der groothandel-artikelen, niet de *geheele* markt daalde in Europa, niet, om iets te noemen, de arbeidsloonen, en ook niet de lasten van den boerenstand. Dáárom vergt de muntvraag een ernstigen blik, van al wie de sociale belangen der volkeren ter harte gaan. Waarlijk niet bloot om het gewin her of der aan een koopman verzekerd!

* * *

Staan blijft bovendien dit woord van BOISSEVAIN, en volkomen sluit het aan hetgeen VAN GÜLPEN mij schreef, 2 Aug.:

„'t Is het voordeel geweest der zilverlanden dat de algemeene „*vermindering der voortbrengingsmoeite*, welke met de daling van „den goudprijs van het zilver gepaard ging.... dáár niet is „saamgevallen met verhooging der koopkracht van het geld, maar „integendeel met eene ruimere beschikking over het ruilmiddel”.... (o. c. p. 65).

En zoo schreef mij ook VAN GÜLPEN 2 Aug. 1897:

„Die Preisen der Waaren werden durch die überall aufmerksame „Konkurrenz regulirt, und etwaíge Vorthelle (die hij dus *niet* „ontkent!) der Silberländer *schnell ausgeglichen*.” (Middelertwíjl kan een millioen winst „beet” zijn!)

„Aber was sich nicht so schnell ausgleicht, ist der *Arbeitslohn*; „der Chinese und Inder kauft seine Lebensmittel wie früher und

„arbeitet wie früher für denselben Lohn. Heute kauft man aber „für 1 Pfd. Sterling *Gold*, das doppelte Quantum Silber, man „kauft also auch die doppelte *Arbeit* in China und Indien; das „prämiert die Industrie in China und Indien“....

Bldz. 29—32 en 71—74 der brochure „*Terminhandel und Währung*“ werkt deze deskundige dit punt breedvoerig uit.

Ik aanvaard, wat mijn tegenstander SIEGLE (o, c. p. 61) te berde bracht:

„Mijne Heeren, men beweert, dat Duitschland zich tegenover „andere landen, die den dubbelen of den zilveren standaard „hebben, in het nadeel bevindt, *daar deze laatste hun voort- „brengselen kunnen invoeren genietende het voordeel der valuta- „verschillen*. Nu dit is (zweifellos) *zonder twijfel* tot zekere „hoogte juist.”

Wat beoogd wordt met de beperking „tot zekere hoogte” staat thans ook boven twijfel.

* * *

Laten wij deze antwoorden samenvatten:

10. De export-premie voor de zilverlanden, de export-stremming voor de goudlanden, *bestaat* ten gevolge der zilverdalingen; de drie eerste hoofdstukken van dit geschrift stellen het boven allen twijfel.

20. De winst moge *niet immer* ten volle worden genoten door de importeurs, dit doet ter zake *niets*; de vraag is: oefent de bewuste toestand socialen invloed; het antwoord hierop bleek te luiden: „ja.”

30. Dat, door de daling der markt in de goudlanden, de bewuste premie *verdwijnen* zal, is onjuist, zoolang de grootmarkt niet alle sprongen der zilverkoersen mede maakt. Zoo is b.v. de graanprijs in Augustus 1897 volstrekt niet de aanmerkelijke zilverdalingen gevolgd.

4°. Stijgt de markt in de zilverlanden, dan zijn wij voor de toekomst gered; maar blijft de gedrukte markt der goudlanden duren, dan blijft de ruïneerende toestand in al zijn schrikwekkendheid.

5°. Zoolang niet de geheele markt, óók van arbeidsloon, huur, hypotheek enz. gedaald is, tot het peil der produktenmarkt, blijft de „exportpremie” haar verwoestenden invloed oefenen op de goudlanden,

6°. Zou eenmaal, — eene utopie, wier vervulling de stoutste verbeelding niet kan wachten, — de *geheele* markt der goudlanden, *alle* prijzen, — arbeidsloon!! — tot het onnatuurlijk laag peil zijn gevallen, waartoe de wereldmarkt-produkten daalden, dan nóg zou het gezond verstand geen reden hebben, iemand uit te noodigen tot een zegelied! Dan nog ware het treurgezang gewettigd, over het 25jarig schrikbewind der valuta-speculatie (1871—1897) en over de tallooze ruïnen, door dezen zwendel in Europa achtergelaten.

Ziedaar, in hoofdzaak, wat ik in dit hoofdstuk heb ontwikkeld. Waarlijk, geleid door mannen van erkend gezag.

* * *

Het zij mij vergund, hier nog een gedeelte in te lasschen uit een brief, dien CHABRY tot mij richtte 17 Sept. 1897. Hij gewaagt van de Mexikaansche wevers:

„Jadis ces négociants achetaient leurs tissus en France (ils „sont français) les vendaient à leur clientèle du Mexique et payaient „les fabricants français avec de l'argent mexicain à raison de „200 francs le Kilo d'argent. Aujourd'hui l'argent mexicain ne „vaut en France que 100 fr. le Kilo. Mais comme ils ne peuvent pas „vendre leurs marchandises plus cher qu'autrefois il en résultait „qu'ils perdaient 50 % dans leurs remises sur la France. Qu'ont-ils „fait? Ils ont cessé tous achats en France, ont bâti à Mexico

„une fabrique de tissus qui leur a coûté 3 millions et qui est
 „une les plus belles du monde. Ils fabriquent leurs tissus eux
 „mêmes et continuent leur commerce. La France y a donc
 „perdu un gros débouché d'où les crises des tissus qu'on ressent
 „en ce moment. Voilà l'effet du change et de la prime de l'or.

„Maintenant va question monétaire va plus loin que le change.
 „Il s'agit de l'accaparement monétaire universel c'est à dire de
 „la domination commerciale et industrielle du monde. J'ai mis
 „cela en lumière dans un rapport que j'ai fait il y a 15 jours
 „au Congrès de Nîmes. Il est sous presse et je vous l'enverrai.”

Tot mijn leedwezen kon ik de verschijning van dit stuk
 niet afwachten. Het gemis moge niet te zeer worden gevoeld.

Wat het meeste belang inboezemt in deze regels, is onge-
 twijfeld de beschrijving van Frankrijks toestand door de
 valuta-questie. Zullen de Fransche wevers óók oordeelen,
 dat de premie op Mexikaansch export is een hersenschim? ¹⁾)

* * *

¹⁾ Dit geschrift was gereed, toen, 1 October 1897, het boekje van
 CHABRY mij werd toegezonden door den welwillenden schrijver. De
 titel is „*la Monnaie*”. — Op bldz. 11—23 behandelt hij onze questie.

Na zijn geheele rapport getrouw te hebben weêrgegeven, besluit hij
 met deze noot, die ons eene gedachte geeft van den indruk, dien
 zijn toespraak maakte op de leden van het „*Congrès des Propriétaires
 et capitalistes chrétiens*”:

„A la suite de ce discours, la Société des Propriétaires et Capita-
 „listes chrétiens a adopté, à l'unanimité, le vœu suivant:

„„Considérant que la démonétisation de l'argent et l'adoption de l'or
 „„comme seule monnaie internationale semble être l'un des puissants
 „„facteurs de la crise actuelle, spécialement de la crise agricole; —
 „„Que la question monétaire est, en effet, plus que jamais à l'ordre
 „„du jour auprès de tous les gouvernements; — Que les chrétiens ne
 „„sauraient se désintéresser d'une modification monétaire aussi vaste
 „„que celle qui a pour effet l'abandon d'un métal qui de temps immé-
 „„morial avait été la base de la monnaie internationale, des prix des
 „„marchandises et des contrats;

„„La Société des Propriétaires et Capitalistes chrétiens émet le vœu:

VON MIRBACH mocht in den vollen Deutschen Rijksdag hulde brengen aan Mgr. WALSH voor diens krachtig optreden, ten gunste van het bimetallisme, — voor diens helder inzicht in de breede sociale gevolgen der zilverdalingen; — hij mocht spreken: „Als een man, die den „rang bekleedt van Aartsbisschop, besluit, zoo krachtig ten „heil zijner landslieden te spreken voor de oplossing der „standaardvraag, dan kan ik mij niet onthouden, te huldigen „deze moedige daad... ik kan niet nalaten hier open te „verklaren: ziedaar eene *ecclesia militans* in de edelste uit- „oefening van haar ambt.” (o. c. p. 24).

Nu vraag ik mij af, tast ik in het duister, speel ik met nevelbeelden, als mijn blik zich beweegt in dezelfde richting? Als ik niet versta, de ellendig verwarde wegen te volgen, die de moderne economie aanwijst, niet, met bespotting der Voorzienigheid, smalen wil op vermeerdering van industriele kracht en vergemakkelijking van verkeer, niet met tergende waanwijsheid de bevolking kunstmatig wil beperken, maar liever de scheeve standen der maatschappij wil helpen recht zetten? En dit beteekent voor haar: zich aan het kunstmatig overwicht der zilverlanden onttrekken.

Dat is het hoog sociaal belang der muntvraag; — eenmaal op weg gezet door de aanzienlijke deskundigen, die onverbiddelijk in deze richting duiden, kan de eerlijke overtuiging niet weigeren met Mgr. WALSH, Dr. LIEBER, VON MIRBACH, CHABRY en zoovele anderen te gaan tot het hoogtepunt, waar een zoo verrassende, zoo duidelijke blik gegund wordt in de sociale belangen der Christenheid.

„Que tous ses membres étudient cette question avec application et „emploient leur influence pour appeler sur elle, autour d'eux, l'attention qu'elle mérite.” (p. 23).

I N H O U D.

	Bladz.
Inleiding	3
HOOFDSTUK I	7
HOOFDSTUK II.	21
HOOFDSTUK III	33
HOOFDSTUK IV	45
Inhoud	64

